

UNITÁRIUS ÉLET

Kéthavonta megjelenő folyóirat • 2012. január–február • 66. évfolyam 1. szám

Egy mártír sikertörténete • Egy teológiai hallgató tanulmányútjáról (2)
Servetus éneke • "Mindnyájan el fogunk változni..."
A gyulai unitárius szórvány története (1) • Gyulai Pál - Paulus Julensis rector
A 110 éve született Szent-Iványi Sándor emlékezete
Vagyok, ami vagyok • Székelyharisnya

KEDVES OLVASÓINK!

Rám esett a sor, hogy az új évet megnyitva Önöket köszöntsem. Míg e sorokat írom, február 17-én, a püspökség ablakában s r n hull a hó. A megelőző hónapok enyhe, néha tavaszias időjárása után február Afrika közelebbi vidékeit is hatalmába kerítette, így a rekordokat döntöget hideggel és hőmennyiséggel azt az érzést idézte fel, hogy rendkívüli időket élünk. Legalábbis nekem ez volt a benyomásom, hiszen több olyan esemény hangulatában éltem, ami erre az érzésre hangolt rá.

Hogy csak néhányat említsek, a január is eseménydús volt. Megállapítottam, hogy sokan kezdtük életünk útját az év első hónapjában. Köztük Elekes Botond f gondnok, aki január 3-án 50. életévének küszöbét lépte át. Hogy milyen érzésekkel, arról lehet némi fogalmam, hiszen 10 nappal később jómagam is követtem példáját. Így esett, hogy együtt ünnepeltük ezt az eseményt a püspökségen, szerény harapnivaló és pohár bor mellett. Ezúton is kívánom tehát a szerkesztőség nevében némi humorral, hogy: az Isten az ünnepeltet sokáig éltesse!

Szép kerek szám az 50, és érdekes érzés január 13-án, pénteken megérni. Hát még ha egy másik évforduló is esik ugyanerre a napra, mégpedig a 444-es számmal! Ha Dávid Ferenc egyházalapítónk élne, most bizonyára elgondolkodna azon, hogyan értelmezze ezt a számmisztikai csemegét.

Január 13-án ünnepelte ugyanis a Magyar Unitárius Egyház fennállásának 444. évfordulóját, amelynek élményét a Budapesti Unitárius Egyházközség az éter hullámain is igyekezett megosztani. Hogy milyen gondolatokkal, azt mindjárt meg is tudhatják a Kedves Olvasók a túloldalon közölt lelkészi és f gondnoki beszédből. Ezt követi Bálint Benczédi Ferenc püspök úr üdvözlőlevele ebből az alkalomból.

Ez a beszéd most úgy tényleg, közelebbre hangzik. Nemcsak azért, mert az utóbbi időben gyakran megfordultunk Kolozsváron, de azért is, mert az új alaptörvény legutóbbi kolozsvári értekezletének résztvevői kényszer-menetet diktáltak az elkövetkezendő hetekre annak okán, hogy az egyesülés ünnepélyes pillanatai vésszesen közelednek. Munka ugyanis még rengeteg,

idő hozzá képest nem sok, tehát csak reménykedhetünk, hogy néhány önkéntes vállalkozó hűsítés és szervezési találkozások árán időben sikerül azt befejezni.

Így reményeink és a tervek szerint átléphetünk az új szakaszba, amelyet még külföldi partnereink is érdeklődéssel követnek – amint ez kiolvasható a brit unitárius teológiai hallgató beszámolójának második részéből az 8. oldalon.

Könyvbemutató rovatunk oldalain három unitárius vonatkozású mű is említésre kerül, majd a szokásos egyházközségi hírek, események következnek, a szerkesztő megszokott alaposággal. Köztük természetesen Füzesgyarmatról kapunk a legrészletesebb tájékoztatást, hiszen ezek a beszámolók megbízott püspöki-feljegyzési beszámolók is egyben. A szerkesztő tehát megtesz minden tőle telhetőt, hogy az olvasók úgy érezzék: köztük is valósággal részesülnek az egyház, és azon belül a füzesgyarmati egyházközség életében. Szintén a keleti országrész életéhez kapcsolódik egy hosszabb lélegzetű tanulmány Gyarmathy Zsolt szórványjegyző tollából, melyet részletekben közlünk, valamint egy rövidebb írást Gyulai Pálról, Dávid Ferenc egy munkatársáról.

Retkes Attila szerkesztőtársunk egy újabb alapos és színvonalas tanulmánnyal próbál „adósságot törleszteni” Szent-Iványi Sándorról, akinek életrajza országokat és földrészeket ível át tanulmányai és munkássága során, valamint tudomány-területeket is, mint a teológia és lélektan.

Egy új rovatot indítunk újtájjá ebben a számban alkalmi megjelenéssel, „Interjú” címen. Ennek első részében kérésre az egyik ötletadó mutatkozik be. Ezzel és a következő két írással újra összekötjük az unitárius világot, hiszen a budapesti hangulatot Farkas Dénes székelyharisnyás emlékei követik Székelyandrásfalváról, majd Charles Dickens hűsének világa Londonból.

Jó olvasást kívánok!

Gazdag Árpád

Unitárius műsorok a Kossuth rádióban: március 30, május 25, június 29, július 20, augusztus 24, szeptember 28, november 4 (egyes adás) és november 23.

UNITÁRIUS ÉLET • A MAGYARORSZÁGI UNITÁRIUS EGYHÁZKERÜLET LAPJA

Megbízott szerkesztő k:
Balácsi László, Gazdag Árpád,
Kászon József, Retkes Attila
Tördel szerkesztő:
Gazdag Árpád

Szerkesztőség címe:
1055 Budapest, Nagy Ignác u. 2-4.
Telefon/fax: 311-2801
unel@unitarius.hu
Index: 25 852

Terjeszti, felelős kiadó:
Magyarországi Unitárius Egyházkerület
HU ISSN 0133-1272

Elfizethető lelkészi hivatalokban
vagy csekken.

Bankszámlaszám:
11713005-20011631
Egyes szám ára: 400 Ft
Évi előfizetési díj: 2400 Ft

Nyomda: Cerberus Kft.
1066 Budapest, Lovag u. 14.
Felelős vezető: Schmidt Gábor

Kéziratokat nem küldünk meg
és nem küldünk vissza.
A folyóiratban megjelenő írások
nem feltétlenül tükrözik
a szerkesztőség álláspontját.

Következő lapzárta:
2012. április 10.

Dávid Ferenc igazsága

Olvasmány: Máté 10,1-16. Textus: János 17,3 + Máté 10,16

Ünnepl Gyülekezet,
Kedves Rádióhallgatók!

A Magyar Unitárius Egyház alapítá-
sa 444. évfordulójának megünneplésé-
re gy ltünk össze ezen a jeles napon

Nagy Ignác utcai belvárosi templomunkba. Szeretem a kerek évfordulókat, ezen belül az olyat, mint a mai. Csupa négyes számmal fémjelzett. Ha előlr 1, ha hátulról olvassuk, visszafele, az évszám ugyanannyit jelöl. Nem kell nekünk ehhez hozzátenni és ebb l elvenni semmit. Így szép és így jó és így kerek, ahogy van. Az idén 2012 vízkereszt vasárnapján érkezett el ennek a szép ünnepnek az ideje, azóta hogy seink 1568. január 6-13. között a tordai országgy lése n els nek a világon kimondták a vallási és lelkiismereti szabadság törvényét.

Emlékezetünkön keresztül idézzük magunk elé új-
ból ezt a régi, számunkra jól ismert törvényt. „Urnok
felsége miképpen ennek el tte való gy lésibe orszá-
gával közönséggel az religio dolgáról végezött, azon-
képpen mostan és ez jelen való gy lésébe azont
er síti, tudniillik, hogy mid n helyökön a prédikáto-
rok az evangéliumot prédikálják, hirdessék, kiki az
értelme szerint, és az község ha venni akarja, jó, ha
nem pedig senki kényszerítéssel ne kényszerítse az ü
lelke azon meg nem nyugodván, de oly prédikátort
tarthasson, az kinek tanítása neki tetszik. Ezért pe-
nig senki az superintendensök közül, se egyebek az
predikátorokat meg ne bánthassa, ne szidalmaztassék
senki az religióért senkit l, az elébbi constitutiók sze-
rént, és nem engedtetik ezt senkinek, hogy senki fog-
sággal, avagy helyéb l való priválással fenyegetősen
az tanításáért, mert a hit Istennek ajándéka, ez hallás-
ból lészön, mely hallás Istennek igéje által vagon.”

Ebben az erdélyi rendek és karok határozatba fog-
laltak három alapelvet, amely körül abban a korban
Európa-szerte parázs vita folyt és véres harcok dúl-
tak.

- Amikor a prédikátorok az evangéliumot hirdetik, ki-ki az értelme szerint tegye azt – hirdeti az els .
- Minden gyülekezet olyan prédikátort tarthasson, akinek tanítása neki tetszik – mondja a második.
- Sem a szuperintendensek, sem mások nem bántalmazhatják, nem fenyegethetik a prédikátorokat vagy másokat vallásukért, mert a hit Isten ajándéka – összegzi a harmadik.

A tordai országgy lés tehát törvénybe iktatta az evangélium szabad értelmezésének és a prédikátorok szabad megválasztásának elvét, s megtiltotta, hogy hitéért bárkit is üldözzenek. Egyszóval: meghirdette a lelkiismereti szabadságot és a vallási türelmet.

A mai évforduló alkalmából felmerül a kérdés: mi-
ért számítjuk az unitárius egyház alapítását a tordai or-
szággy lést l, amikor még vallásunknak neve,

egyházunknak szervezete sem volt abban az id ben?
Azért, mert a tordai országgy lés kimondta a szabad
versenyt a hitélet területén, és az unitarizmus nem
egyéb, mint a szabad vizsgálódás lehet sége a ke-
resztény vallás dolgaiban, békét rés a más nézetet
vallókkal szemben. Unitarizmus és vallásszabadság
egymástól elválaszthatatlan. Itt az unitárius gondolat
a vallás szabad gyakorlatának biztosításában rejlik.
Amikor kés bb nevet kellett adni a mozgalomnak,
unitáriusoknak kezdték nevezni Dávid Ferenc köve-
t it, szemben a háromságív kkel, a trinitáriusokkal,
mert az evangélium kötetlen vizsgálata folyamán
visszatértek a jézusi alapra, és az egy istenség eszmé-
jét újították fel.

Az igazsághoz akkor is közelebb kerülünk, ha
megállapítjuk azt, hogy a törvény kihirdetésekor egy-
házszerkezete sem volt a mi seinknek. Dávid Ferenc
ugyanis, mint a többi nagy reformátor, nem egy új
egyház alapításának az igényével lépett fel, hanem
már meglév t akarta megújítani. Az unitárius egyház
szervezete csak akkor alakult ki, amikor a meglév
egyház és a többi egyházak elzárkóztak a reformtö-
rekvésekt l, s t ellentámadásba mentek át, és a sza-
badelv kisebbségeknek védekezniük kellett.

Név és szervezet – csak küls burok egy gondolat
körül, amelyet Dávid Ferenc indított el, amelyet a
tordai országgy lés törvényer re emelt, és amelyet
Dávid Ferenc mártírhalála mélyített el, s tett hinni és
élni érdemessé követ i számára.

Ezért most, amikor egyházunk alapításának 444.
évfordulóját ünnepeljük, nemcsak az egyistenhiten
alapuló egyház kezdetér l, hanem a lelkiismereti sza-
badság és a vallási türelem gondolatáról is megemlé-
kezünk.

Azt szeretnénk felmutatni, hogy ezek az alapelvek
miként hatottak és érvényesültek megtartó er ként az
eltelt közel négy és fél évszázadon keresztül, ezen
belül pedig a kommunizmus nehéz évtizedei alatt, és
hogyan lettek a változás után, a lassan magára talált
egyház irányt jelz és fejl dést biztosító elvei.

A mai megemlékezés azt is jelenti, hogy az ünnepi
érzéseken és gondolatokon túl a mai nemzedék is
azonosulni akar és tud ezekkel az eszményekkel, és
ugyanazon az elkötelezett hivatástudattal, egyházunk
iránti h séggel éli meg az unitárius hitét és öntudatát,
ahogy azt évszázadokkal ezel tt élt el deink is tették.

Erdélyben a lutheri, majd azt követ en a kálvini
reformációval a reformáció folyamata nem ért véget,
ezzel a két reformált vallással az nem teljesedett be.
A radikális reformáció kellett ahhoz, hogy a reformá-
ció folyamata befejez djön.

A radikális reformáció fogalma a jeles amerikai
tudós, George Hunston Williams kutatásai nyomán
honosodott meg az újkori szakirodalomban. Williams

a reformációban jelentkez különböz vallási irányzatok tanulmányozása során a katolicizmustól és az anglikán egyháztól, illetve az evangélikus és reformált egyháztól eltér áramlatokat illetve a radikális jelz - vel.

Már a reformáció korai szakaszában voltak olyan szerz k, akik bíralták a niceai (325), illetve a konstantinápolyi (381) zsinaton elfogadott szentháromsági dogmát. A szentháromság legjelent sebb 16. századi bírálója Miguel Servet (1511-1553) spanyol orvos és teológus volt, aki a *De trinitatis erroribus* cím , 1531-ben megjelent munkájában, a dogma tarthatatlanságát bizonyította. Servet m vei Blandrata közvetítésével Erdélybe is eljutottak, és a helvét iránytól fokozatosan elszakadó antitrinitáriusok, a spanyol gondolkodó f m véb l(is) merítették szentháromságot bíráló tétéleiket.

Ez az antitrinitárius álláspont ütközött az 1566-1571 között rendezett nyilvános hitvitákon (Torda, Gyulafehérvár, Marosvásárhely és Nagyvárad) a trinitárius felfogással. Az Isten egységét és/vagy háromságát els ízben 1566. április 24-t l 27-ig a fejedelem és tanácsosai jelenlétében a gyulafehérvári zsinaton vitatták meg. Itt Dávid Ferenc és társai elvetették az istenfogalommal kapcsolatos olyan skolasztikus kifejezéseket, mint: „essentia, substantia, persona, natura”, mint olyanokat, amelyeknek nincsenek bibliai alapjuk.

A második gyulafehérvári hitvita 1568. március 8-án kezd dött, és tíz napig tartott. Legjelent sebb eredménye a fejedelem és a rendek nagy részének unitáriussá térése volt.

Az 1570-es évek elejére Erdély magyarlakta falvaiban és városaiban otthonra talált az új eszméket hirdető felekezet. Az unitarizmus hatása alól a sikeres hitvitáknak köszönhetően a Partiumban és Baranyában él közösségek sem tudták kivonni magukat. Jelent s szellemi központok alakultak ki: Nagyváradon, Belényesen és Pécsen.

A helyzet politikailag is megérett arra, hogy az unitáriusok 1576-ban önálló egyházi szervezetet hozzanak létre. A szervezett zsinat-konzisztórium jellegű közösségeik 13 egyházkört alkottak, az élükön választott esperesekkel. Az egyház élén a zsinat választotta püspök állt, míg az igazgatás a lelkészek kezében volt.

Dávid Ferenc reformátori munkásságát és tanításait a Bibliára alapozta. Az idejében a protestáns reformáció újra felfedezte a Szentírást, amelyben a kijelentést és a vallásos élet kiapadhatatlan forrását vélte felfedezni. A nemzeti nyelvekre lefordított bibliák így lehettek a hitújítás legf bb eszközei és tekintélyei. Mindenki olvasta vagy hallgatta, ahogyan mások olvasnak fel abból. A hallottakat széles körben magyarázták, abból természetesen következtetéseket vontak le. Ebben a vonatkozásban közismert volt a maga idejében Dávid Ferenc bibliaismerete. Hiányos adataiból nem derül ki egyértelm en az, hogy egyházalapítónk mikor és hogyan fedezte fel a maga számára a Könyvek Könyvét, de valószínű, hogy a

gyulafehérvári és a brassói, majd kés bb az Odera menti frankfurti egyetemen megismeri, megszereti, és tanulmányozni kezdi az Élet Könyvét.

A gazdag ifjú példázatának sarkalatos kérdése ez: „Mit cselekedjem, hogy elnyerjem az örökéletet?” Erre a minden kor minden hív keresztényét nyugtalanító kérdésre Dávid Ferenc a Bibliában találta meg az eligazító és megnyugtató feleletet, mégpedig textusunkban: „Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél a Jézus Krisztust.” Korai munkásságától kezdve életének a zsinórmértéke a Szentírás lett, aminek alapján vizsgálta a dogmákat, hitvallásokat, teológiai doktrínákat egyaránt. Nem véletlen, hogy ennek alapján közismert volt bibliaismerete. Annak jelent s részét hely és szöveg szerint akár emlékeztet l is idézni tudta. Arator (Szántó) István erdélyi jezsuita, Báthori István fejedelem bizalmasa, a rend egyik f nökének küldött levelében a következőket írta Dávid Ferenc r l: „...éles elméj , er s emlékez tehetséggel rendelkezik , a szent iratokban a legjártasabb, úgy, hogy az Ó- és Újszövetség a kisujjában volt.” Nos, ezek figyelemreméltó szavak, hiszen az ellenfél részér l megfogalmazott igazságot tartalmazzák.

Nem véletlen az sem, hogy Dávid Ferenc a Szentírás magyarázatára nagy gondot fordított. A Bibliának csak egy értelmet tulajdonított, amely nyilvános, hogy azt még egy „egyszer , tudatlan ember” is képes megismerni. Maga írja egyik munkájában: „Nincs olyan keresztény, akinek Isten annyi lelket (értelmet) ne adna, hogy a Szentírásból meg ne ismerhetné, mi szükséges az üdvösségre, csak a Szentírást meg ne vesse, mert igaz a Krisztus kijelentése: keressetek és találtok, zörgessetek és megnyitattik nektek.”

Bibliaismeretének egyik elve az, hogy a Szentírás önmagát magyarázza. Err l is Szántó István tudósít: „Dávid Ferencnek szokása volt hogy a Szentírást a Szentírással magyarázza, és ha valamely, az magyarázatával ellenkező helyet hoztak fel, azonnal felhozott más hasonló helyeket a Szentírásból, amelyek az nézetét er sítették.”

Fontos Dávid Ferenc tanításában az, hogy az Újszövetséget értékprioritásban részesítette az Ószövetséggel szemben. Bár nem az volt az általános nézet, de megállapítása szerint értékben lényegesebb az Újtestamentum. És ebben a megállapításban már benne van a Bibliának, mint emberi munkának a gondolata. Azt fogalmazza meg, hogy az Ó- és Újszövetség közötti különbség a Törvény és az Evangélium ellentétében tükröződik. „A Törvény harc, félelem, rettegés, az evangélium kegyelem, szeretet, lelki vidámság... A Törvény követel, vádol, az Evangélium ezzel szemben ígér és felemel.”

Az Evangélium els bbsége kit nik Dávid Ferenc m veiben található bibliai idézetek és utalások számában is. A Rövid magyarázat című munkájában az ószövetségi idézetek száma 84, ezzel szemben az újszövetségié 321. Prédikációiban 528 alkalommal idéz az Ószövetségb l és 1512 alkalommal az Újszö-

vetségb l.

Er teljesen jelentkezik radikális teológiai munkáságában a bibliai egy Istenr l szóló tanítás hirdetése: „Nincs az egész derék Szentírásban világosabb és nyilvánvalóbb tudomány, mint az egy Istenr l szóló tudomány, amely Istent mindenkor az Írás a mi urunk Jézus Krisztus szent atyjának mond lenni... A Szentírás egy Istent mond és nem hármast, egy Krisztust és nem kett st, egy hitet, egy keresztséget, egy úrvacsorát. Semmit sem mond kett snek.”

Dávid Ferenc teológiáját legrövidebben maga így foglalja össze: „Az egész Szentírás az egy Istenr l tanúskodik, aki mindeneket teremtett, az egy Istennek fiáról, Jézus Krisztusról, aki mindeneket megváltott és a szentlélekr l, akivel eljegyeztettünk az örök életre.”

Kedves Testvéreim! Az eddig elmondottakból is kiderül, hogy Déva vára halottja századának a jöv felé bátran haladó reformátora volt. Bogáti Fazakas Miklós kortársa és munkatársa „teologus incomparabilis”-nak (összehasonlíthatatlan teológusnak) nevezi. maga saját magát meg „a megfeszített Jézus Krisztus

Ünnepi Gyülekezet! Magyarországi és Erdélyi Atyánkfiai! Kedves Testvéreim!

Ma, amikor a tordai országgy lésre és egyházunk megalapítására emlékezünk, feltétlenül érdemesnek látom szóba hozni és röviden körüljárni a közelmúlt egyik történést. 2011-ben Magyarország Országgy lése elfogadta a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvényt.

444 évvel ezel tt az akkori Haza elöljárói Tordán a lelkiismereti és vallásszabadságról egy olyan ediktumot fogadtak el, ami a keresztény világban el zmények nélküli volt. Az Országgy lés által elfogadott határozat nem a véletlen m ve: tartalma és szellemsége szervesen tükrözte az akkori magyar közéleti és kulturális elitnek a világképét, hangulatát, progresszió iránti elkötelezettségét, mondhatnám azt is, hogy a történet benne volt a leveg ben. Kolozsváron talált menedéket és otthont az akkori nyugati világ számos haladó gondolkodója és tudósa. Mi, unitáriusok mindig is nagyon büszkék voltunk az 1568. januári eseményekre. Nem véletlenül javasoltuk, hogy Hazánk új alaptörvényének preambulumban hivatkozzanak a szóban forgó ediktumra.

A magyarországi unitárius közösség már nagyon várta az új egyházi törvényt, ugyanis az elmúlt évtizedben azt tapasztaltuk, hogy nagyon sokan visszaéltek az utolsó pártállami parlament által elfogadott, az egyházak és az állam kapcsolatát szabályozó átmeneti jogszabály adta lehet ségekkel. Az utóbbi id ben az egyházalapítás világa az ügyesked k kedvenc tereuma volt, évr l évre újabb és újabb álegyházak, offshore egyházak, vallási közösség csomagoló papírával kamuflált üzleti vállalkozások rontották a tartalmukban és formájukban valódi egyházak társadalmi megítélését, az állammal való együttm ködésük lehet ségeit. A Magyar Unitárius Egyház elöljárói az el-

szolgájának”. Egész élete Isten- és emberszolgálat volt a Szentírás alapján. A radikális reformáció, a lelkiismereti szabadság és a vallásos türelem biztosításáért folytatott küzdelme számunkra mindig megmaradó érték.

Ezért mondhatjuk el a rá emlékezés évfordulóján, hogy az élete számunkra erkölcsi sikertörténet, amely annak ellenére sikertörténet, hogy h sünk bukásával végz dik. Az egyetemes vallástörténet egyik legragyogóbb szelleme úgy hunyt ki, hogy mind a mai napig nem lehet tudni, hogy testének hol a sírhe-lye. De az tény, hogy az unitárius felekezet a mai napig létezik, az unitárius egyház m ködik mind Erdélyben, mind Magyarországon, s hogy ott van a magyar történelmi egyházak között, mint azok valószínű leg legkisebbje, ami önmagában véve az unitárius eszme sikertörténete.

Kászoni József

(2012. január 8-án, egyházunk fennállásának 444. évfordulója alkalmából a Kossuth rádióban elhangzott beszéd szövegének szerkesztett változata. Felhasználva dr. Kovács Sándor, dr. Szabó Árpád és dr. Erd János gondolatait.)

múlt néhány évben többször szorgalmaztuk az új egyházi törvény megalkotását. Mindig hangot adtunk azon meggy z désünknek, hogy az egyháznak, a társadalom egyik meghatározó intézményének, közösségi életünk egyik fundamentumának, megvan- nak azok az ismérvei, amelyek megkülönböztetik a világ egyéb szerepl it l. Azt gondoltuk és gondoljuk, hogy a valódi egyház megkülönböztethet a talmítól. Ezért javasoltuk, hogy a Haza jogalkotói végre tegyenek rendet a több mint 300 ún. egyház horizontján.

Kedves Testvéreim! Tíz napja megszületett az általunk várt és elvárt új egyházi törvény. Ennek melléklete felsorolja azt a 14 egyházat, amelyet Magyarország a jogszabály hatályba lépésével egy id ben egyházként ismer el. Ezek egyike természetesen a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete. Azért mondom, hogy ez természetes, nincs ebben semmi meglep , ugyanis a magyar unitáriusok egyrészt e hazában 444 éve gyakorolják hitüket, másrészt az unitarizmus a világ több országában több évszázada jelen lev vallás. Kevesen tudják, ezért most is mondjuk el, hogy az Amerikai Egyesült Államok több elnöke is unitáriusnak vallotta magát: John Adams, Thomas Jefferson és John Quincy Adams, de említsük még meg Benjamin Franklint és Ralph Waldo Emersont is.

Kedves Testvéreim! Az egyházi törvény elfogadása után azonnal beindult az a támadási sorozat, ami a magyar parlament minden bátor és hazafias döntését az elmúlt másfél évben követte. Egyesek azonnal aggódni kezdtek a lelkiismereti és vallásszabadságért, Észak-Amerika és Nyugat-Európa számos politikusa a törvény visszavonását vagy módosítását követeli, szankciókat helyez kilátásba országunkkal szemben. Nagyon kíváncsi lennék, hogy a sok aggódó notabilitás közül hányan olvasták el a szóban forgó törvé-

nyünket, az elmúlt esztendőben hány alkalommal voltatok templomban, hány alkalommal fizettek egyházfenntartó járulékokat gyülekezetüknek, egyáltalán hányan tartják magukat hív embernek, és hányan ateistának? És hányan tekintették át az Európai Unió tagországai és az Egyesült Államok egyházi törvényeit, az elismert egyházak statisztikáját? Ezek a megmondó emberek vajon hogyan vélekedtek volna a Tordai Országgyűlés ediktumáról?

Kedves Testvéreim! Mi, unitáriusok az elmúlt évszázadokban megtanultuk, hogy kinek higgyünk, kik az igaz emberek és kik a hamis próféták. Tudjuk, kik mérnek kettő mérccével és kik állnak az igazság szolgálatában. Ennek is köszönhetjük, hogy megmaradtunk.

Meggyző dősem, ahogy 444 évvel ezelőtt Tordán, úgy most Budapesten is egy jó egyházi törvény született. Meggyző dősem, hogy Magyarországon nincs veszélyben a lelkiismereti és vallásszabadság, sőt azt nemcsak egyéni, hanem közösségi szinten is biztosítja a jogszabály. Azt gondolom, azok fanyalognak és

huhognak, akik nem szeretik az átlátható viszonyokat, akik nem szeretik a rendet.

Azt gondolom, hogy a törvény mindenki számára lehet véteszi, hogy hitét gyakorolja.

Azt gondolom, hogy az új törvénnyel az unitárius egyház és az unitarizmus történelmi múltjának és társadalmi jelentőségének köszönhetően ismét a helyére került. Azt gondolom, hogy nekünk, unitáriusoknak ismét esélyünk van Magyarországon és a Kárpát-medencében arra, hogy hitünkhöz és vallásunkhoz méltó módon építsük Isten országát. Ebben kérem mindannyiótok segítségét!

Elekes Botond, a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének főgondnoka

Elhangzott 2012. január 8-án, a Budapesti Unitárius Egyházközség Nagy Ignác utcai templomában az 1568. január első felében ülésező Tordai Országgyűlés által meghozott ediktumra emlékező istentiszteleten, amit a Kossuth Rádió élőben közvetített.

Az Erdélyi Unitárius Egyház

létrejöttének időpontját az 1568. január 6–13. napjain Tordán tartott országgyűléshez kapcsoljuk. Ez alkalommal az országgyűlésen részt vevő rendek a vallási ügyek tárgyalása kapcsán megfogalmazták azt a híres határozatot, mely kimondja a szabad vallásygyakorlatot:

„Urunk felsége miképpen ennek eltevaló gyűlésibe országával közönséggel az religio dolgáról végezett, azonképpen mostan és ez jelen valógyűlésébe azont ér sít, tudniillik, hogy minden helyökön a prédikátorok az evangéliumot prédikálják, hirdesék, kiki az értelmé szerint, és az község ha venni akarja, jó, ha nem pedig senki kényszerítéssel ne kényszerítse az ülleke azon meg nem nyugodván, de oly prédikátort tarthasson, az kinek tanítása neki tetszik. Ezért pedig senki az superintendensök közül, se egyebek az prédikátorokat meg ne bánthassa, ne szidalmaztassék senki az religióért senkit, az elébbi constitutiók szerént, és nem enged-

A vallásszabadság napjára püspöki üzenet

tezik ezt senkinek, hogy senki fogással, avagy helyébe való priviláással fenyegetés az tanításáért, mert a hit Istennek ajándéka, ez hallásból léshöz, mely hallás Istennek ígéje által valogyon”.

Ennek a törvénynek a kimondásától számítjuk a XVI. századi radikális reformációnak a kibontakozását és az erdélyi unitárius egyház megalakulását. Erdély viharos történelmében ennek a törvénynek a tiszteletben tartása teremtette meg azt a lehetőséget, hogy közel 450 éve a keresztyény felekezetek viszonylag békésen éltek egymás mellett, és saját szellemi értékeikkel gazdagították szülő földjüket.

Az emberi jogokért, a jézusi tanításban gyökerező méltóbb emberi életért vívott évezredek küzdelemben a vallásszabadságért való harc egyik fontos fejezete az 1568-as tordai országgyűlési határozat. Egyetemes vonatkozásban sokan írtak erről a kérdéskörrel, de néhány írást leszámítva még mindig kevesen tudják, hogy Erdély történetének egyik kimagasló szellemi vívmánya a négy bevett vallás szabadságának a biztosítá-

sa. Ezen a téren messze megelőzte Európa fejlettebb nyugati részét a késő középkorban.

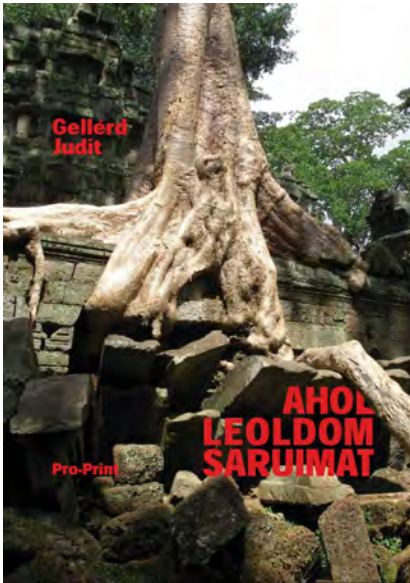
A reformáció különböző irányzatainak képviselői keményen meg kellett küzdenek a szabad vallásygyakorlatért. Az erdélyi rendek bölcsességére mutat, hogy ezt a határozatot megfogalmazták, és törvénybe iktatták egy olyan korban, amikor a vallásos türelem kérdése még ismeretlen.

Mi, erdélyi unitáriusok fontosnak tartjuk, hogy emlékezzünk azokra a napokra, amikor Tordán ez az országgyűlési határozat megszületett, hiszen napjainkban sem mondhatjuk el, hogy az emberiség életében ez egy megoldott kérdés. A politikai és gazdasági zavarban vergődő világunkban jó olyan példákat említeni, melyek segítenek, hogy megtaláljuk az emberhez méltóbb életre vezető utat.

Isten iránti hálánkat fejezzük ki, hogy János Zsigmond fejedelem és az erdélyi rendek az evangélium tanításának szellemében példát mutattak a vallási türelemről, nemcsak az akkori világnak, hanem a ma emberének is.

Bálint Benczédi Ferenc

Gellérd Judit mokasszinjai

Gellérd Judit könyvét olvasva az járt az eszemben, hogy a szerzőnek megadatik egy élet ideje alatt több életet is leélni. Mikor orvosként, mikor meg lelkészként áll az emberek segítségére, hogy aztán íróként gondolkodtasson el, vagy zenészként próbáljon megértetni valamit, amit csak a heged hangjaival lehetséges.

De az elbbi négy foglalkozás mellé nyugodtan oda lehet írni ötödiknek a világutazói státust is. Dél-Afrikától Indiáig, Brazíliától Japánig és Koreáig, Örményországtól Hawaii-ig sok helyen megfordult már. Soha nem úgy, mint unatkozó, furcsaságokra, egzotikumokra éhes világcsavargó. Nem kerülgette finnyás nyugati turista módjára azt, ami az utazó számára furcsaságként felkavarja a szemetgyomrot, de fleg a lelket, hanem mindig megértéssel viszonyult ezekhez és igyekezett kipróbálni is. Ahol csak megfordult, megkísérelte az ott él emberek minden napjait élni, megtalálni azt, ami ottani létükben meghatározó jelleggel bír. Ne ítéld meg senkit, míg nem tettél meg egy jókora távolságot az mokasszinjában – mondja egy indián közmondás, és Gellérd Judit már nagyon sok és sokféle

népnek húzta fel jelképesen a lábbelijét.

De ahogy a kötet címe is utal rá, igen sokszor ténylegesen vagy jelképesen le is oldotta saruit, amikor megszentelt helyeken járt. Ezen pedig nem csak templomok, szentélyek belseje értendő. A különböző természeti szépségek vagy egyes történelmi nevezetes helyek is tudnak olyan hatással lenni az emberre, mintha szentélyben járna, és a szótlan ámulat talán a legszebb ima, amire a Teremt csodáinak láttán az ember képes.

Ám leginkább az ott él emberekre figyel, azokban látja meg az igazi csodát. Idézem: „Persze könnyeztem én is a nyomor fölött együttérzésből és a szépség fölött elragadtatásból. De elkerülni, félrenézni, megbotráncozni, utálkozni sohase tudtam.”

Akármerre jár Gellérd Judit, nem, vagy els sorban nemcsak a küls dolgokat, az épületeket, templomokat, múzeumokat, a különleges tájakat látja meg, hanem ugyanolyan csodaként kíváncsi az ott él egyes emberek életére, népcsoportok sorsára is. Megpróbál mindig a külszín mögé is belátni, ismét idézem: „...aki csak a piszkot, betegséget, nyomort és kóborló teheneket látja, de a mögötte lüktető életet nem, az ne menjen Indiába, mert nem érdemli meg, hogy a lét ilyen gazdagságát megtapasztalja.” Folyton az slakosok, kisebbségek sorsát kutatja és veti össze ismételten az itthoni, az erdélyi magyarság, székelység jelenlegi állapotával, múltbéli megpróbáltatásaival, jövőbeli kilátásaival.

A dél-afrikai nemzeti himnusz éneklése a magyar nemzeti imádságot idézi fel benne, a taiwan-i Tarko-hasadékról a Tordai-hasadék, a hawai-i nagy fekete szikláról a Székelyk, a Machu Picchu-n lévő

áldozati oltárról a pünkösdi csíksomlyói nyereg jut eszébe. A koreai falvak házai az erdélyi faluk épületeire emlékeztetik, Alaszka hegyei a Hargitára.

S még Tanzániában sem az oroszlánok és elefántok látványa b völi el, hanem az ott tartózkodó itteni gólyák, a „mi” gólyáink.

De nemcsak próbálja megérteni, beleélni magát az ottaniak életébe, hanem vallástörténész férjével sorozatosan segíteni is próbál rajtuk: különféle segélyszállítmányok tucatjait irányították már a világ minden tájára. Nem utolsósorban Erdélybe is. Különös figyelemmel fordultak mindenkor az olyan kisebbségek felé, akik anyanyelvüket és vallásukat próbálják menteni. Bármerre járt Gellérd Judit, azt kellett látnia, hogy világ népeinek nagy keveredésében a kis népek és kisebbségek folyton a kulturális el-sorvasztás veszélyében élnek.

Ez ellen próbál tenni, szóval és tettel.

De akár az örmény genocídiumról legyen szó, vagy az úgynevezett Hawaii-i Trianonról, Gellérd Judit azt a hitet igyekszik erősíteni az emberekben, hogy a népeket, kisebbségeket ért tragédiák nem jóvátehetőek. És elolvasva könyvét, nemcsak különféle vidékekről, egzotikus tájakról tudunk meg sokat, hanem az emberekhez való emberséges viszonyulásról is.

Molnár Vilmos

A szerző a Székelyföld szerkesztője. Kötetei: Levél Szingapúrból (novellák, elbeszélések); Az értelmetlen csoda (novellák, elbeszélések); Az olvasó fizetéséről (elbeszélések).

Servetus éneke

Írtam már arról lapunkban, hogy nagyon szeretek könyvtárakban és antikváriumokban bűvárkodni. Mindig nagy élményt jelent, ha valami érdekességre bukkanok. Igyekszem azt kijegyzetelni, fénymásolni, ha könyvtárban ér a szerencse, ha pedig antikváriumban, akkor megvásárolom azt a számomra újdonságot.

Évek óta kedvenc „lel helyünk” a kolozsvári magyar antikvárium a Mátyás szül házával majdnem átellenben lévő. Amikor családommal, feleségemmel mentünk, megyünk haza, mindig szakítunk időt arra, hogy akár két-három órát is eltöltsünk ott. Könyvtárunkat több száz, ott vásárolt könyvvel gyarapítottuk az évek során. Amikor csoporttal megyünk haza (évente van ez is), a Mátyás szül háza bemutatásakor „leszakadunk” a csapattól, és amíg a fal téren nézik a szépségeket, mi beosonunk az antikváriumba, és válogatunk ismét. Sokszor a tulajdonos hoz néhány könyvet a raktárból, amit úgy mond, nekünk tett félre, ha arra járunk, hátha megnyerik tetszésünket, érdeklődésünket. Évek óta ismer. Hogy csak egyet említsek, feleségemet azzal örvendeztette meg, hogy eltette számára a Tormay Cecile Összes műveinek gyönyörű szép kiadását (10-nél több kötet), amiből egy kötet hiányzik. Azóta is, van annak hat éve, keresi és várja, hogy mikor pótolhatja ki a sorozatunkat. De számos más könyv-ügyben is segített nekünk igazi tudós szakértőként, mert nem csak árusítja a könyveket, hanem ismeri azoknak történetét, lelkét.

Történt, hogy az alaptörvény előkészítéssel bizottsággal január végén újra Kolozsváron jártam. Első reggel a csúnya esős havazásban felkerestem az antikváriumot, amíg kezdődtek a tárgyalások a püspökségen. Másfél óram

volt bűvárkodásra. Mint mindig, most is ajánlott félretett könyveket szebbnél-szebb kiadásban, amik közül már nekünk is megvan jó néhány, de így is a keresgélés és ajánlás után 14 könyvvel sikerült könyvgyűjteményünket gyarapítani.

Most egy szerény külsejű, de tartalmas könyvről szólnék. A polcon keresgélve megakadt a szemem a nagy formátumú, szép kivitelezésű könyvek között egy szerényen meghúzódozó, az énekeskönyvünkénél is kisebb formátumú, vékonyabb könyvön. Címe: *Őszi harmat után...*, 260 oldalas könyvecske.

Mindig is érdekelt a zene, félként a népi alkotások, hiszen életünknek egy része az éneklés, dalárdák szervezése, vezetése, fellépések, szereplések templomokban vagy más rendezvényeken.

Kíváncsian vettem kezembe és kezdtem lapozgatni, elgondolkodva azon, hogy az ilyen típusú énekek számos más gyűjteményünkben már megtalálhatók, s tud-e ez a könyv újdonságot tartalmazni. Hát tudott...

Az otthonról, az erdélyi évekből ismert Haladó hagyományaink 22. kiadványát böngésztem, amit a bukaresti Állami Irodalmi és Művészeti Kiadó jelentetett meg és nyomtatott ki a Kolozsvári Nyomdaipari Vállalatnál. A könyv alcíme, Szemelvények két ismeretlen, XVII. századbeli énekeskönyvből, még jobban felkeltette érdeklődésemet. Ismer s nevekre bukkantam, akiknek munkásságáról egyet s mást már ismertem. A belső címlapon ez áll: „Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Kocziány László.” A hátsó belső borítón a könyv szerkesztőjeként Kacsó Sándor szerepel.

Amikor visszatértem a püspökségre részt venni a tárgyaláson, előújságoltam társaimnak, hogy milyen könyvre akadtam, hogy

megtalálható benne szellemi elődünk, Szervét Mihály éneke is. Dr. Kovács Sándor teológiai tanár is felkapta a fejét a hallottakra, s aztán hamarosan megmondta a címét is a kiadványnak, azt is megemlítve, hogy az 1990-es évek elején is használta ezt a kiadást. Dr. Barabássy Sándor társunk, aki egyházkerületünk főgondnóhelyettese, miután kezébe vette a könyvet, hívta fel a figyelmemet arra az érdekes egybeesésre, hogy a könyv nyomdai munkáját éppen 1956. október 23-án kezdték el, az igazi nyomást csak 1957. január 9-én, és 1600 példányban (1080 f. zött és 520 kötött) jelent meg.

Ez az élménybeszámoló nem akar tudományos értekezés lenni. Azért osztom meg az Olvasóval, hogy legyen kedvünk történelmi értékeink után bűvárkodni, és azokat a nagyközönség elé tárni. A tartalmas, 40 oldalas bevezető tanulmányban Kócziány László ismerteti a két énekeskönyv sorát, valamint szerkesztők, összeállítóiknak (szerkesztők?), másolóinak kilétét, néhány életrajzi adatát. Abban az időben a két énekeskönyv a székelykeresztúri múzeumban volt.

Dr. Klaniczay Tibor adta az első bibliográfiai leírást erről a két könyvről. Bathó Mihály énekeskönyve 1710?-1728 között született, a Czombó Mózesé pedig 1772-1811 között. A Bathó Mihály énekeskönyve Homoródszentpálról került a múzeumba, az ott élő Bathó utódoktól. A Czombó Mózes énekeskönyve pedig a nyikómenti Kadács községből. Bathó Mihály neve nem szerepel az unitáriusok papjai és tanítói között. Kócziány szerint Homoródkarácsonyfalváról került a kolozsvári unitárius kollégiumba, és „azok közé a megvelt székely köznemesek közé tartozott, akik iskoláik bevégezése után visszavonultak birtokukra, vagy valamelyik főúr familiárisává szegődtek... Bathó Mózes veltségére jellemző: szép, olvasható írása, díszítő ösztöne, ...latinosa m -

veltsége, és nem utolsó sorban kiváló érzéke, mellyel összeválogatta verseit, végül a szövegek h séges visszaadása.”

„...Czombóráról csak annyit állapíthatunk meg, hogy néhány iskolai év után, amit talán az akkor már m köd székelykeresztúri unitárius gimnáziumban végzett, visszatért falujába, ahol f leg gazdálkodással foglalkozott, mert írásán, bet formáin, rossz latinságán nem látszik magasabb m veltség nyoma... Bet formáin látszik, hogy többet foghatta az ekeszarvát, mint a tollat. Viszont diákköszönt i, latin nyelv versei mégis azt mutatják, hogy járt középiskolában... Tartalmilag a két énekeskönyv változatos képet mutat: egyházi énekeket, köszönt - ket, alkalmi énekeket, virágénekeket, siratókat, széphistóriákat, bibliai históriákat, stb. foglal magába... Az egyházi énekek alapján kit nik mindkét énekeskönyv unitárius jellege, mert mindkett -

ben olvasható az Igaz Unitáriusok Éneke, mindkett elhagyja a katolikus vagy kálvinista eredet egyházi énekekb l a szentháromság dics ítését, a Czombó-énekeskönyv pedig ezenkívül a Kálvin által kivégeztetett Servetus énekét is közli.”

Miel tt mi is leközöljük, álljon itt még az el z ekben is idézett Kóczyány-bevezet utolsó mondata: „Mindkét énekeskönyv értéke kétségbevonhatatlan: terjedelmük, anyaguk révén új távlatokat nyitnak meg a régi magyar irodalommal foglalkozók számára.” És most jöjjön az ének:

*„Uram Jézus, tőlem ne fuss,
Mert én hű szolgád vagyok,
Reám tekints, béreddel hints,
Mivel kénaim nagyok.
Siess, jöjj el és ne hagyj el,
Míg erőmben elfogyok.
Nagy véletlen és kegyetlen
Ellenség rám támadott:
Szidalmazva, megkénozva*

*Hóhér kezében adott.
A fájdalom s a szidalom
Szintén szívemig hatott.*

*Téged gyaláz s földig alá
Az ellenségnek szája:
Teidet s híveidet
Öli vágja szablyája.
Poklot nyitja s tágasítja
Vallásának formája.*

*Kelj fel immár, mert szívem vár,
És jöjj el sietséggel,
Velem jól tégy és nékem légy
Mennyből segítséggel,
Kénaimot s fájdalomimot
Szenvedjem békességgel.*

*Ne engedjed, ne szenvedjed,
Többé káromoljanak;
Megtérjenek és éljenek,
Engedd, hogy megvalljanak,
Te szolgáid és vallóid
Ne hadd, megtagadjanak.”*

Az „, szi harmat után...” alapján összeállította:

Balácsi László

Mesés Magyarország

Megjelent Száraz Miklós György tollából a *Mesés Magyarország* című könyv, melyben nagy részt szentel az unitáriusoknak. Ez a képes könyv 23 tanulmányt tartalmaz, melyben az unitárius rész a legerjedelmesebb, a könyv nyolcadát teszi ki.

A könyv bemutatójára 2011. december 9-én került sor a Nyugati-téren található Alexandra könyvesházban. A szerz vel Sári László tibetológus-rádiós beszélgetett.

Száraz Miklós György állítja, hogy ebben a könyvében sem mond semmi újat, egyszer en csak mesél dolgokról, amik érdeklik. Viszont úgy mesél, ahogy neki tetszik és csak láthatja így a dolgokat. Onnan közelít, ahonnan mások nem. Érdeklik a rejtélyes ügyek. Száraz Miklós György a 288 oldalas, színes albumról elmondta: ezúttal is a történelmi Magyarország területén található titkok, rejtélyek nyomába eredt.

Létezik sok sajátosan magyar ügy, olyan dolgok, amik a mi földünkön sarjadtak, mi adtuk az emberiségnek, vagy a véletlennek köszönhet en nálunk találha-

tók, itt rz dtek meg. Akadnak köztük olyanok is, melyek indulatokat kavarnak. Az unitárius vallás, a pálosok és titkaik, a rovásírás rejtelmek, Csörsz árkanak legendái, a zalai Mocsárvár talányai, és persze a kincsek. Mind olyan témák, melyek alkalmasak arra, hogy vitát gerjessenek, meglódítsák a fantáziánkat.

Különleges élmény, ahogy a szerz mesélve, adomázva közel hozza a történelmet hozzánk, jogos örököseihez, különösen hozzánk, unitáriusokhoz.

„Büszkék lehetünk ezekre az értékekre, mert a mi szellemi termékünknek számítanak, vagy mert a szerencse folytán Magyarországon található” – jegyezte meg Száraz Miklós György.

Internetes ismertet k alapján:

Léta Sándor

Beszámoló egy teológiai hallgató tanulmányútjáról a magyar unitáriusokhoz (Budapest és Erdély), március-április 2011.

Részletek a tanulmányból, 2. rész

Mit tanulhatunk a magyar unitáriusoktól? Kétségtelen, hogy kitartásuk és elkötelezettségük az évszázados üldözések alatt szinte elismerést érdemel. Ennek ellenére én nem hiszem, hogy a brit unitáriusok visszatérhetnek egy egyszer unitárius teológiához, és bizonyos, hogy nincs szükségünk hitvallásra sem. Felekezetünk nem csupán unitárius hagyományokra épül, és életszemléletünket sem jellemzi kizárólagosan az unitárius teológia.

A közelmúltban a brit unitáriusok különféle hitfelfogásokat tettek magukévá. Az a teológiai nézetkülönbség, amely ma a világ unitáriusnak nevezett közösségeit jellemzi, nem meglepő. A Nemzetközi Unitárius Univerzalista Tanács elnöke, Brian Keily lelkész is kiemelte 2010-ben, Nottingham-ben, az unitárius és szabadelv keresztény egyházak éves közgyűlésén tartott előadásában: „Az unitarizmus nem jelent egy egységes hitfelfogást, hanem inkább a szabadelv közösségek vallásos tapasztalatainak gyűjteményét.”*

Hadd zárjam az eddigieket egyik legmélyebb benyomásom felidézésével, mégpedig azzal az egyszerű, de erős elkötelezettséggel, amely a magyar unitáriusok szertartásában megnyilvánul. Mindenik egyháztag, amikor belép a templomba, egy csendes imát mond: „Beléptem az imádságod házába, kegyes Istenem. Imáim téged keresnek, és hallom hangodat. Szeret Istenem, légy velem, mutasd meg szent arcot. Töltsd be szívemet és lelkemet, hadd érezzem szeretet jelenlétét.”**

Csendes, elmélkedő nyugalom tölti be a templomot a szertartás alatt. A magyar unitáriusok ezzel a nyugodt hittel próbálják megélni a hét minden napját, az élet minden területét, és ez a szellemiség az, amelyet mi, brit unitáriusok is magunkévá tehetünk.

ÁLTALÁNOSABB VÁLTOZÁSOK

Magyarországon és Romániában az unitárius közösség jelentős változásnak néz elébe. Az első ilyen változást a Magyar Unitárius Egyház két ágának szervezeti egyesülése jelenti. Természetesen Magyarország és Erdély politikai elszakítottágban létezett 1920 óta, de a Magyarországi Unitárius Egyház szervezeti különválása csak 1948 után, a kommunizmus idején következett be. Ennek ellenére – amint Bálint

Benczédi Ferenc püspök személyesen tájékoztatott erről – az egyház két része „mindörökké egy volt a mi szívünkben”. Most szervezetileg is egyesülni fognak. Ez a folyamat várhatóan két évig fog tartani.

Második jelentős változás: a Magyarországi Unitárius Egyház visszakapta az ingatlanokat, amelyeket a kommunista rendszer idején elveszített. A budapesti központi épület, amelyet az állam a kommunista időkben elvett, hivatalosan is visszakérült egyházi tulajdonba. Ez az örömdetes esemény sok fejtevést is okoz. A nagy épület ugyanis meglehetősen rossz állapotban van, továbbá számos lakást magában foglal, amelyet az állam alacsony díj fejében bérlőknek adott ki. Most az unitáriusok nemcsak hatalmas összegeket kell kifizessenek az épület helyreállítása érdekében, de a lakók esetleges ellenszenvét is el kell viselniük a bérleti díjak rendezése során.

Habár Erdélyben néhány éve az elkobozott ingatlanok visszaadása már folyamatban volt, itt is történtek jelentős változások. Az unitáriusok visszakapták a tulajdonjogot a kolozsvári központi épület melletti iskolaépületekre. Ez lehet véteszi számukra, hogy ellenrészüket kiterjesszék az iskolára, amelyet pillanatnyilag fenntartanak, és amely ebben a nagyméretű ingatlanban talált otthont.

További fontos változás, hogy az Erdélyi Unitárius Egyház úgy döntött, Kolozsváron és a Kelet-Erdélyben lévő Székelykeresztúron fenntartott két iskolai intézményét is teljes ellenrzése alá vonja. Ezt a döntést a román kormány egy törvénye teszi lehetővé. Semmi sem történik máról holnapra – és ha egyáltalán megtörténik, azon a garancia-vállaláson múlik, mely által az állam továbbra is biztosítja az egyházi iskolák fenntartását.

Azt is megtudtam, hogy a magyar kormány nemrég úgy döntött, megadja az állampolgárságot minden magyarnak, aki határain túl él. Azok az erdélyi magyarok, akikkel beszéltem, nagyon örvendtek e döntésnek, amely lehetővé teszi számukra egy második állampolgárság megszerzését a román mellett. Habár elfogadják, hogy Erdély Románia része és a határok változása nem valószínű, ennek ellenére magyar állampolgároknak érezhetik magukat. (...)

SZERVEZET ÉS EGYHÁZPOLITIKA

Amint fennebb is megjegyeztem, a Magyar Unitárius Egyház alapvetően protestáns hagyományok alapján jól kidolgozott szervezettel rendelkezik, egymásra épülő szinteken áll, élén a püspökkel. A püspöknek négy tanácsosa van, akik különféle területeken dolgoznak: adminisztráció (beleértve a külföldi kapcsolatokat); nevelés (iskolák); felső okta-

* "Unitarianism is not really a global faith. Rather, it is a collection of indigenous expressions of the liberal religious spirit."

** Bizonyára a „Hajlékodba, templomodba...” (20) c. énekről van szó.

tás (teológiai szeminárium) és pénzügy. Ugyanakkor van egy püspök-helyettes is, és hat esperes, akik a hat erdélyi egyházkör felügyeletét látják el (a tervek szerint Magyarország egy újabb egyházkör, illetve egyházkerület lesz ezen az egyházi struktúrán belül). Csupán a püspök van teljes munkaidős alkalmazásban, a tanácsosoknak más állásaik is vannak. A püspök-helyettesnek és az espereseknek nagy létszámú egyházközségeik vannak.

Erdélyben az egyházi szervezet sokkal bonyolultabb, mint nálunk. Nemzeti szinten egy végrehajtó bizottság áll az élén, amely a napi feladatokat ellátja. Ennek tagjai a püspök, püspök-helyettes, két gondnok, közügyigazgató és a négy püspöki tanácsos (akik hivatalból tagok). Köri szinten a hat körben esperesek, esperes-helyettesek és 12 választott gondnok van. Gyülekezeti szinten az egyházvezetést a lelkészek látják el (és a segédlelkészek a nagyobb gyülekezetekben).

Nemzeti szinten három határozathozó szerv létezik: A) a Zsinat, amelynek hatásköre csupán a szervezeti és az alaptörvény kidolgozására és a püspök megválasztására terjed ki, illetve a lelkészek felavatására. 220-240 tagja van, melyben részt vesz az összes lelkész és ugyanannyi választott képviselő. Háromévente egyszer tanácskoznak. B) Az éves közgyűlés, a fő döntéshozó testület, amely viszont nem változtathatja meg az alaptörvényt. Körülbelül 130-140 tagja van, lelkészek és választott világiak. Értékeli a tisztségviselőket éves beszámolóit, és megválasztja a fő tisztségviselőket (kivéve a püspököt). C) Képviselő Tanács, a fő kormányzó és döntéshozó szerv, amely negyedévente ülésezik. 35 tagja van, amelyet az éves közgyűlés választ, amihez hozzájönnek azok, akik hivatalból tagok (püspök, tanácsosok és esperesek). A felekezet életének felügyeletét látják el és több bizottsága van: esperesi, pénzügyi, jogi, oktatási és a médiáért és kiadványokért felelős bizottság.

Továbbá van a köri közgyűlés, a köri végrehajtó és a felügyelő bizottság (a gyülekezetek számára). Helyi szinten évente tartanak közgyűlést, az irányítást a keblitanács és gyülekezeti bizottságok látják el, élükön az elnökkel.

Két egyházi kiadvány van: az *Unitárius Közlöny*, amely havonta és a *Keresztény Magvető*, amely negyedévente jelenik meg, és tudományos jellegű cikkeket közöl. Mindkét kiadványnak megvan a szerkesztőbizottsága, amelyet az egyházi kiadványokért felelős bizottság felügyel.

Az unitárius lelkészképzés a kolozsvári teológiai szemináriumban történik, együtt a református (a nagyobb partner) és a lutheránus teológiai hallgatókkal. Ez az egyesülés a kommunista rendszer által erőszakkal kivitelezett megoldás volt, de ma már mindhárom felekezet elismeri ennek a helyzetnek az elnyitását. Mind a négy unitárius tanárral találkoztam, beleértve dr. Rezi Elek jelenlegi rektort is, és szerencsém volt részt venni egy szónoklattan órán. Pillanatnyilag 25 unitárius teológiai hallgató van, akiknek harmadán, és hat évig folytatják tanulmányaikat (az utolsó

két évet gyülekezetben töltik). Vannak hasonlóságok a Manchester-i szemináriummal olyan tantárgyak esetében, mint pl. bibliaismeret, amelyet együtt, míg a felekezeti történelmet és teológiát a különböző felekezeti hitelveknek megfelelően tanulják.

Nemzetközi viszonylatban a magyar unitáriusok az ICUU, az IARF és az Európai Szabadelvű Protestáns Szervezet tagjai. Messzemenetesen legfontosabb kapcsolat az ICUU. Továbbá létezik egy nagyszabású testvér-egyházközségi program az unitárius univerzalista egyházközségekkel. Majdnem mindenik erdélyi gyülekezetnek és néhány magyarországinak van ilyen kapcsolata. Az unitárius univerzalista gyülekezetek támogatást biztosítanak az erdélyieknek, és ezért nekik nagyon hálásak. Rendkívüli támogatást élveztek különféle tervek megvalósításához (egyházi levéltár), a lelkészek pedig éves ösztöndíjat Egyesült Államok-beli tanulmányaikhoz. Csupán néhány kapcsolat marad a brit unitárius és a hollandiai remonstráns gyülekezetek számára.

A magyar unitáriusok szeretnék kapcsolataikat kiterjeszteni a brit unitáriusok felé is. Természetesen, lelkészeik továbbra is látogatják a Manchester-i (Unitarian College, Manchester) és Oxford-i teológiai intézetet (Harris Manchester College, Oxford).

KÖSZÖNET

Az egyházi vezetők nagy lelkesen áldoztak ránk idejünkben, hogy megérthessem egyházukat. Szeretném mindnyájuknak melegen megköszönni a segítséget és a vendégszeretetet. Nehéz egyeseket kiemelni, de különös hálával tartozom Bálint Beneczédi Ferenc erdélyi püspöknek, Nagy László püspök-helyettesnek, Gyer Dávid és Andrási Benedek tanácsosoknak a segítségért és az idejükért, amit velem töltöttek. Budapestre külön köszönetem küldöm Kászoni József lelkésznek és Gazdag Árpád tanácsosnak.

TOVÁBBI TEENDŐK

Megbeszélésen fogok részt venni az egyházi közgyűlés és az ifjúsági szervezet elnökével, ahol majd felmérjük a magyar unitáriusokkal való kapcsolat kiterjesztésének lehetőségeit. Cikkeket közlök majd utamról kiadványainkban, amelyekben főként a partnerkapcsolatok lehetőségeiről számolok be, illetve ismertetni fogom az erdélyi tanulmányutak megszervezésére és az ottani közösségekkel való kapcsolat felvételére vonatkozó tapasztalataimat. Továbbá, ígéretem szerint jelentést teszek mindkét tanulmányi intézetünk elöljáróinak, melyben megemlítem, hogy a Magyar Unitárius Egyház a jövőben is szívesen lát hozzáam hasonló unitárius teológiai hallgatókat.

Továbbá meg kell jegyezni a helyen, hogy a londoni Channing School igazgatójának megkért: tárgyaljak egy Channing tanulmányi ösztöndíj lehetőséget az erdélyi diákok számára. Ezt meg is tettem és be is számoltam a hölgynek a pozitív eredményt.

London, 2011. június

(Fordította: Gazdag Árpád)

A beregi unitárius szórvány élet-
er s közösség. Az elmúlt évben öt
keresztel t (két lány és három fiú)
és két esküv t tartottak. Igazán ez
fémjelzi életképességét.

Havonta egy istentiszteletet és
1-2 ifjúsági összejövetel van szom-
bat délutánoként. A lelki és szoci-
ális élet gondozására három
bázisközpont (házi gyülekezési he-
lyek) alakult ki a szórványban.

Az els Vásárosnaményban, a
Széchenyi utcában, Balogh Zoárd
bázisvezet házában van, a máso-
dik bázishely Gergelyiben a Viola
utcában, Lakatos Zsolt bázisveze-
t házában, és a harmadik Ugor-
nyán, a Nefelejcs utcában, Balogh
Zsolt lakásán található.

Ezekben a központokban kis

imahelyek létesültek, ahol 2-3
család apraja-nagyja gy l össze
hétvégeken, Bibliát olvasgatnak,
vallásos dalokat énekelnek, vagy
zsoltárokat tanulnak. Úgy t nik
igény van ezekre az összejöve-
telekre, a közösség er sítésére. Ba-
logh Krisztina öt gyermekes
hívünk házában a kis csoportos
hittanosok gy lnek össze hétvége-
ken hittani foglalkozásokra.

Mindezek fényében nagyobb
bizalommal léphetünk a követke-
z egyházi évbe.

Felhős Szabolcs

FÜZESGYARMAT

A bevezetett szokásnak megfelel en tartott újévi
istentisztelet (melyet az egyházvezetés két leg-
fels képvisel je tart évek óta a Nagy Ignác utcai
templomban) szépen sikerült. Utána fogadás követke-
zett a gyülekezeti teremben tartalmas beszélgetések-
kel, ahol sokan elmondhatták, kifejthették
véleményüket, meglátásaikat az egyházi életünk el -
z évbéli fontosabb eseményeir l, történéseir l.

Január 2-án felemel élményben volt részünk fele-
ségemmel az Operaházban. Egyházunk képviselét-
ben jelen voltunk egy magas színvonalú el adáson,
ahol kiváló m vészek énekeltek, szavaltak, zenéltek
nagy szerz ink m veib l ez ünnepi alkalmon, ami-
kor életbe lépett Magyarország új Alaptörvénye. Sch-
mitt Pál, Magyarország köztársasági elnöke meleg
szavakkal méltatta és ajánlotta az országának az új al-
kotmányt.

Az élmény feledtette azt a borzalmas eseményt,
ami az Operaház el tt folyt, ahol feldühödött népes
tömeg tüntetett tiltakozva az alaptörvény ellen. Alig
tudtunk a tömegen átverg dni. Gúnyos megjegyzé-
sek között szorítottak mind jobban és jobban össze,
valósággal felnyomták a kirakatok ablakára és a fa-
lakra elállva a járdákat is. Végül, nem haladva el re,
a rend rség segítségét kértük egy 8-10 személyb l ál-
ló csoport, elmondva, hogy kik vagyunk. Azt a paran-
csot kapták telefonon, hogy két megtermett
rendfenntartó kísérjen el az Operaház bejáratáig, vi-
gyázva épségünkre. Végül megérkeztünk, hazafelé is
rend rség vigyázott az ünnepségr l hazatér k útjára.
Az el adás utáni fogadáson kellemes érzés volt orszá-
gunk vezet ivel találkozni, kezét fogva eredményes
újszttend t kívánni (Orbán Viktor, Schmitt Pál, Kö-

vér László, miniszterek, államtitkárok, itthoni és eu-
rópai parlamenti képvisel k, a m vész- és
tudósvilág képvisel i, egyházi vezet k, sportolók,
intézmények vezet i, stb.).

Visszatérve Füzesgyarmatra a boldog újévkezdés-
be szomorúság vegyült. Ismét temetésre kellett ké-
szülni.

A megelő z napokban, az óév búcsúztatása el tt,
Darvason, a református család kérésére temettük el
december 29-én Haraszi Lászlót, aki 88 évet élt. Ta-
vasszal ment el felesége, t is mi búcsúztattuk, de az
egyedülléte a férj nem bírta sokáig, hamar elment
utána. Adjon Isten a szül knek csendes pihenést!

Január 4-én nagy részvét mellett temettük el Nagy
Antal, 50 évet élt református testvérünket. Egy évvel
ezel tt támadta meg a gyilkos kór, h siesen küzdött
ellene családja aggódó féltése mellett, mindenki biz-
tatásával, mert terebélyesed családjának ezután
még nagyobb szüksége lett volna az maradására.
Mindhárom lánygyermek unitárius. Id. Kovács La-
jos presbiterünk veje volt. Isten vigasztalja a veszte-
seket!

Január 8-án a Vallásszabadság Napja (az Erdélyi
Unitárius Egyház nyilvánította a Vallásszabadság
Napjának január 13-át, az 1568-as tordai országgy -
lés befejez napját) alkalmából emlékestentiszteletet
tartottunk az alkalomhoz ill m soral.

Január 11-én ismét temetési szertartást végeztünk.
Darvason búcsúztattuk el Fekete Imre, 92 évet élt
görögkeleti testvérünket. A baráti család (unokáit ta-
nítottam az iskolában) kért a szertartás elvégzésére.
Nagyszámú résztvev együttérzése mellett kísértük
utolsó útjára. Isten adjon vigasztalást a gyászolóknak!

Január 14-én Budapesten megtartottuk ez évi els lelkész értekezletünket szép érdekl és mellett.

Január 15-22 között tartottuk az Egyetemes Imahét alkalmait, amelyen nagy lelkesedéssel és sikerrel vettünk részt, a beérkezett beszámolók szerint egyedül az egyházkerületünkben. (Lásd a cikkünket!)

Január 19-én újra búcsúztatásra kértek fel. A Vadasztársaság elnökének, aki egyházközségünk önzetlen támogatója, Erdélyt szeret és járó barátunk édesanyját temették. Győrösi Lajosné Szekeres Margit református testvérünk rövid, de türelemmel viselt betegség után, 83 éves korában halt meg. Klubunknak és dalárdánknak is lelkes tagja volt, amíg eljárt és részt vett a klubéletben. Adjon Isten csendes pihenést neki!

Január 22-én az Imahét zárásának napján, amely egybeesett a Magyar Kultúra napjával, megemlékezünk nemzeti imádságunk, a Himnusz születésnapjáról és szerz jér I, Kölcsey Ferencr I, alkalmim sorral.

Január utolsó hete s r volt. 23-án elnökségi ülés Budapesten, 24-én indultunk Kolozsvárra az alaptörvény szerkeszt bizottságának ülésére, amely 25-én és 26-án zajlott. 26-án részt vettünk egyházkerületünk képviselőjében Kászoni József budapesti lelkész-társunk édesanyjának temetésén, majd elindultunk haza.

Január 29-én a Hajnal István Id sek Otthonában megtartottuk az idei esztendő els istentiszteletét.

Január 30-án részt vettem a Polgármesteri Hivatalban a 2012. évi eseménynaptár összeállításában, ahol nemtetszésemet fejeztem ki annak kapcsán, hogy bizonyos kezdeményezésekre a városi rendezvények közül csak az augusztus 20-i ünnepre igényelnek ökumenikus istentiszteletet. Visszalépésnek tartom ezt, mert az el z , baloldali városvezetés idején sikerült kiharcolni, hogy ökumenikus és a várossal közös legyen a március 15-i nemzeti ünnep; a Kommunizmus Áldozatainak Emléknapja február 25-én; a június 4-i trianoni megemlékezés; augusztus 20-i Szent István, ill. az államalapítás ünnepe; az október 6-i Aradi 13 Vértanú Emléknapja és az október 23-i 1956-os megemlékezés. Ezt így lenne jó tovább vinni, ha lehet.

Február 11-én Budapesten délután 3 órától a XII. kerületi Turul szobornál egyedüli egyházvezetként beszédet mondtam az 1945. évi, ún. „kitörésben” elesett katonák és civilek emlékére. A Turul szobor talapzatán 1100-nál több név szerepel, az elesett h s magyar katonák mellett erdélyi és székely katonák is. Szakály Zoltán történész professzor, Lányi Zsolt egykori harcos, volt államtitkár el adása mellett Takács Bence színész, az Echo Tv. m sorvezet je elmondta Mécs László: Fényt hagyni magunk után cím versét. E sorok írója beszédében több versidét mellett Illyés Gyula: Ne feledd a tért cím versét is elmondta.

Február 13-án megbeszélést folytattam városunk

polgármesterével, Bere Károllyal az egyházközségünk 2012. évi életér I, elképzeléseir I. Sikerült a fenti panaszom megbeszélése, valamint az egyházközségi rendezvények nagyobb támogatása, köztük a nyárra tervezett erdélyi, szejkei kirándulás megsegítése.

Február 18-án részt vettünk Bélmegyeren a klubunkkal és dalárdájával egy felnt farsangi rendezvényen.

Február 19-én farsangolós gyermek-istentisztelet tartottunk. „Szolgált” Csordás Gerg megkonfirmált középiskolás és unokaöccse, Köleséri Martin hittanos. Mintegy tíz gyerek öltözött maskarába (királyn , vasutas, madárijeszt , pityókás komédiás, Sárkányöl Szent György, kakas, mindenes szerel , bohóc, robot, boszorkány érdekes, humoros mondókákat adva el . Utána elfogyasztottuk az agapét, a teát, rengeteg tombolatárgy kisorsolása és megnyerése mellett. Ez alkalommal csak gyerekek nyerhettek.

Február 26-án istentiszteletet tartottunk a Kommunizmus Áldozatainak Emléknapja alkalmából. Beszédet mondott városunk polgármestere, Bere Károly. Ökumenikus városi rendezvénynek hívtuk össze ezt a megemlékezést, de már érz dött a fent említett romboló munka eredménye a távolmaradásokban. Felkért szavalók és dalárdánk az alkalomhoz ill verseket, énekeket adtak el . Fejet hajtottunk az elmúlt évben felavatott „Soha többé!” márványtábla el tt. Minden évben meg kívánjuk tartani ezt a megemlékezést.

Február vége, március eleje ismét Kolozsvárra visz az alaptörvényünket szerkeszt bizottság ülésére. Március 3-án féltucat környékbéli klub részvételével rendezvényünk lesz a N k Napja alkalmából, amikor az Önkormányzat támogatásával (virágok és anyagi támogatás) köszöntjük, ünnepeljük a megjelent n ket.

Március 4-én Gyulán a Pándy Kálmán Megyei Kórház ökumenikus kápolnájában megtartjuk évi els istentiszteletünket, amely alkalommal beszámolunk a szórványgyülekezetről 2011. évi tevékenységér I.

Március 9-10. napjaira az Önkormányzat határmenti konferenciát tart az együttm ködési lehet ségekr I, amelyre Biró Rozália, Nagyvárad unitárius alpolgármesterasszonyát is meghívta városunk polgármestere.

Március 15-én templomunkban és a városi rendezvényen emlékezünk a Nemzeti Ünnep alkalmával.

Ugyanekkor megkezdjük a próbákat, a felkészülést a Passió el adására Nagypénteken, április 6-án.

Enyhe januári télb l havas, nagy télbe zuhan az Alföld e része is. De nem alszunk a hó alatt, hanem folytatjuk eltervezett munkánkat, bár nehéz az élet itt is. Reméljük, Istenünk velünk lesz és megsegít.

Balácsi László
mb. püspök-főjegyző

„Mindnyájan el fogunk változni...”

„A fényes nap immár elnyugodott, a föld színe sötétben maradt, nappali fény éjjelre változott, fáradtagnak nyugodalmat hozott. Minden élő meg nyugodalomra, az Istentől elrendelt álmra...
...Vessünk számot hát, édes Istenem, hogy lelkemet ne kelljen féltennem, hogy lehessen bátrabban szólnom, midőn meg kell előtted állanom.” (Csángó népi gyűjtés, énekes imádság)

A 2012-es év januári egyetemes imahetének mottója a címadó bibliai idézet, versrészlet volt. Köztudott, hogy unitárius egyházunk csak megfigyel státtusszal szerepel a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa tagjainak sorában. Ennek ellenére minden évben rendszeresen megkapjuk az egyetemes imaheti részvételre a meghívást. Ahhoz, hogy „észrevéteessük” magunkat, jelenlétünket minden hitelvi távolság ellenére is meg tudjuk mutatni, jó érzéssel veszünk részt ezeken az alkalmakon, nem Krisztus-hívként, de Jézus követ iként.

Sokévi tapasztalatunk szerint a Krisztus-hív k egyházai nem köteleznek arra, hogy a számunkra hitelveinkkel össze nem egyeztethet el írások szerint vegyünk részt és szolgáljunk az imahét alkalmain. Füzegyarmaton három felekezet gyakorolja az imaheti ökumenét: az ötezres lélekszámú református, a százas lélekszámú római katolikus és a félszáz lélekszámú unitárius gyülekezet.

Évekkel ezel tt az imahétre megszületett egy énekgy jtemény, amely évente változik, és évente tartalmaz unitáriusok által is énekelt zsoltárokat. Az imaheti útmutatóhoz is így állunk, min-

dig van benne több, unitáriusok által is vállalható és használt bibliai vers. Így volt ez az idei januárban is: „Az emberfia azért jött, hogy szolgáljon.” (Márk 10,45) „Engedj most, mert az illik hozzánk, hogy töltsünk be minden igazságot.” (Máté 3,15) „Gy z d le a rosszat jóval!” (Róma 12,21) „Legeltesd az én juhaimat.” (János 21,17)

Erre az évre az ökumenikus istentiszteleti rend Lengyelországból érkezett hozzánk. A bevezet egy olyan jöv képet fogalmaz meg, ami számunkra is felvállalható, és ösztönözhet az ilyen alkalmakon való részvételre, ami sokakból szám zheti az idegenkedést, amit az táplálhat, hogy nem vagyunk teljes jogú tagjai az Ökumenikus Tanácsnak, hogy nem hívnak ide vagy oda. Nekünk kell az alkalmat „áron is megvenni”, és megmutatni, hogy mi is a keresztyénység családjához tartozunk. A keresztyén-keresztyén egyház egységér l szólva így fogalmaz: „... az egység nemcsak a barátkozás és együttm ködés kényelmes formája. Azt kéri t lünk, hogy függesszük fel a köztünk lév versengést. Meg kell nyílnunk egymás felé, fel kell ajánlanunk

ajándékainkat egymásnak, és tudnunk kell elfogadni.” Ezért érdemes közösen imádkozni!

A tájékoztató leír egy kedves, mély üzenetet hordozó lengyel szokást, amit érdemesnek tartok idézni: „... a karácsony esti vacsora el tt a család tagjai vagy a munkahely dolgozói egy tipikusan karácsonyi süteményt (oplatek) ajándékoznak egymásnak és fogyasztanak el együtt. A lengyelek számára ez a szokás olyan fontos akárhol is éljenek, hogy nemcsak különböz felekezet hívek, hanem a nem-hív k is gyakorolják. Minden ember kap egy süteményt. Aztán az emberek úgy osztoznak rajta, hogy egy másik ember ostyájából/kekszb l törnek le egy darabot és azt eszik meg. Eközben jókívánásokat adnak át egymásnak. A süteményen való osztozás az egységet, a szeretetet, a megbocsátást fejezi ki azok közt, akikhez eljött a Megváltó. Bár ez nem úrvacsora, de hasonlít rá, és Jézus jelenlétét szimbolizálja, aki Betlehemben, a kenyér házában született, s aki az Élet Kenyerévé lett. Ha nincs oplatek vagy egyéb sütemény, akkor mindez kenyérral is megtehető. Az egymásnak adott béke jelét

The Breaking of the Oplatek

Közkezdvelt lengyel szokás „az oplatek megtörése”. Az „oplatek” az úrvacsorai ostyához hasonlóan kovász nélkül, lisztb l készített, vékony, szögletes sütemény, melyre forma segítségével karácsonyi jeleneteket nyomnak. Habár szintén Krisztus áldozatára emlékeztet jelkép, az ostyától eltér en nincs megszentelve.

Az oplatekkel kapcsolatos hagyomány változó és világszerte gyakorolt a lengyelek körében. A Polish American Journal így ismerteti: Karácsony estéjén, az els csillag megjelenése után az apa kezébe veszi az oplateket, kettétöri, és az egyik felét az anyának adja. Majd mindketten letörnek egy kis darabot egymásból, és egy meleg csók után hosszú életet, jó egészséget és boldogságot kívánnak egymásnak. Ugyanezt a szertartást megismélik a gyerekekkel, a rokonokkal és az esetleg résztvev vendégekkel is. Sokan az oplateket egy karácsonyi üdvözlét kíséretében elküldik távollév szeretteiknek.

További beszámolók szerint vidéken színes oplateket adnak a háziállatoknak, felidézve a hagyományt, mely szerint Jézus születésekor emberi hangon szólaltak meg.

(A Polish American Journal és más internetes források alapján.)

más helyi szokások szerint is gyakorolhatjuk.” Mintha hiányozna ebből a szokásból és annak továbbadásából a hitbéli keményvonalasság, akár egy unitárius vallású ember szájába is adhatnók ezt a megfogalmazást.

Városunk imahetét mindenik felekezet a saját templomában kezdte és zárta január 15-én és 22-én. Kedden délután kezdtük a mi templomunkban a cikk elején idézett csodálatos csángó énekes imádsággal, egyelre dallam nélkül. Minden lelkész a saját gyülekezetében vezette a liturgiát. Így én kezdtem nálunk, szokásom szerint versidézettel, felolvasva Reményik Sándor: Békesség Isten I című versét. Utánam H se József katolikus plébános következett. Mindenik lelkész a saját énekét énekelte az ökumenikus gyülekezettel. Szolgálatát elvégezve, városunk új református lelkésze, Tóth Zoltán következett és zárta is a szolgálatok sorát. Közösen elmondtuk az ökumenikus Miatyánkot. E sorok írója és felesége megzenésített verseladásával járult hozzá az áhítat

emeléséhez. A végén mindenik lelkész áldást mondott, majd következett a mi „oplatek”-ezésünk. Sajnos, papilak és gyülekezeti terem hiányában a templom hátsó részében fogyasztottuk el a finomabbnál finomabb süteményeket, amiket híveink hoztak rendelés nélkül, és melegítettük fel magunkat forró teával. Másnap a katolikusok gyönyörű kápolnijában volt az istentisztelet, szentmise nélkül. A helyi plébános után a református lelkész következett, majd én zártam. Minden a bevált liturgia szerint folyt. Itt az „oplatek”-et felcsomagolták, mint Mikulás-csomagot, mert nekik sincs gyülekezeti termük. Az áldás eltt a katolikus plébános vezette református 8 tagú dalárda adott el hitvalló énekeket a karmester gitárkíséretével, mi feleségemmel elénekeltek „Örök bíró, irgalmas Isten” kezdetű énekünket. Harmadnap (minden alkalommal délután 5 órától) a reformátusok gyülekezeti termében imádkoztunk. Itt másodikként jutottam szóhoz. Az áldás eltt ismét sze-

repelt a fenti dalárda, mi pedig Áprily Lajos: Imádkozom, legyen vidám című, általam megzenésített versét adtuk el. Gazdagon megterített, „oplatek”-t I roskadozó asztalok mellett folytattuk a barátkozást, ismerkedést az új lelkészi családdal is, terveztük a további ökumenikus lehetőségeket, alkalmakat, együttműködést.

Az új lelkésztársat és lelkész feleségét meghívtuk az alföldi búcsúnkra szászéki szolgálatot végezni. A lelkészek és segítők minden alkalomra autóval hozták és vitték a beteg, gyengélkedő, távolabb élő híveinket. Mi a feleségemmel még egy alkalommal szolgáltunk az imahéten. Pénteken délután 3 órától a 32 km-re lévő Dévaványa református gyülekezete hívott meg, ahol szabadon választott textus alapján szolgáltam, a végén pedig verses-énekes műsort mutattunk be a megjelent református testvéreinknek.

Balácsi László

Füzesgyarmati farsang

*„Kongatják a harangot:
Úzik már a farsangot!
Fussatok hát víg napok!
Tíz hete már, hogy vígsággal
Játszodtatok e világgal!”*

Február 19-én került sor egy ismételt csodálatos ünnepségre a füzesgyarmati egyházközségben, farsang vidám ünnepének alkalmából.

Az ünnepség 11 órakor vette kezdetét gyermek-istentisztelettel.

Ez alkalomból a 2007-ben konfirmált, a gyülekezetnek azóta is lelkes tagja, Csordás Gergely és keresztfia, Köleséri Martin hittanos teljesítettek szolgálatot az Úr asztalánál. Mindkettejüknek csodálatos élmény volt együtt szolgálni az összegyűlt hívek előtt.

„Amikor Martin a szentírásból olvasott olyan volt, mint ha magamat látnám, amikor elszörültem itt kicsi fiúként a Biblia tanítását olvasva”- fogalmazta meg a sorok írója. Kovács Gréta középiskolás érdekes gondolatokat olvasott fel a farsang eredtéről, tartalmáról, céljairól.

A közös éneklések és imádságok után szinte már fokozhatatlan magasságokba emelkedett a gyerekek öröme. Az egyházközség hittanos, és a Margaréta Családos

Egyesület gyermekei jelmezekbe bújva vonultak és verseltek a templom piacán. Színes kavalkáddá vált az ünnepség. Láthattunk vasutat, kakast, sárkányöl, Szent György lovagot, dolgozó szakembert, lány- és fiútigris, királylányt, dülöngélő komédiást, bohócot, vezető mókamestert, ördögöt vagy épp rendőrt. Mindig felemelődés látni, hogy a gyerekek mekkora odaadással készülnek az ilyen és ehhez hasonló alkalmakra.

A gyerekek által eladott jeleket után a Margaréta Családos Egyesület is megajándékozta nemcsak a szereplőket, hanem minden jelenlévő farsangolót, amit megköszönünk az egyesületnek és a polgármesteri hivatalnak.

Isten házáat akkor foglalta el végképp a gyerekszivaj, amikor a hagyományos szeretetvendégségre került sor. Az asztalok, mint

mindig, most is roskadoztak a hívek által felajánlott sütemények és ajándékok alatt. Miután Marika néni teája átmelegített mindannyiunkat és lakmározunk a finomabbnál finomabb desszertekben, süteményekben, sor került az ajándékok kisorsolására is. Természetesen ennek is a gyermekek örültek a legjobban, de remek alkalom volt ez a felnőtteknek is egy kis kikapcsolódásra. A lelkesedést

fokozta az is, hogy a Városi Tv felvette a műsort és két-két alkalommal Füzesgyarmaton és a közeli Körösladányban le fogja vetíteni!

A lelkes házaspár és családja, jelen esetben a (már másodszor) Kovácsné Czeglédi Mária Tünde presbiterasszony, testületi képviselő vezette Margaréta Családosok Egyesülete, a hívek szeretete és odaadása még rengeteg ilyen eseményt fog megteremteni a szá-

munkra. Alig várjuk a következő alkalmat, amelyet április utolsó vasárnapján fogunk tartani.

„Aztán elcsendesedett a színes fergeteg. A repkedő, kápráztató foszlányok lankadtan elültek, és a farsang után elkövetkezett a hosszú, szigorú böjt.”

Csordás Gergő
középiskolás diák

BUDAPEST

A Budapesti Unitárius Egyházközség február 2-án, csütörtökön nyitotta idej kulturális programjainak sorát. Az Érték+ részletek keretében Tokos Zoltán gitárművész adott – rövid, közérthető magyarázatokkal kísért – hangversenyt, *Ibériai remekművek* címmel.

Az unitárius vallású Tokos Zoltán Kolozsváron született, ahol a

G. Dima Zeneművészeti Fiskolán kezdte felsőfokú zenei tanulmányait, majd Szendrey-Karper László gitárművész vezetésével fejezte be, a budapesti Zeneakadémián.

Még diákként kezdte el tanári munkáját a Liszt Ferenc Zeneművészeti Fiskola debreceni tagozatán, ahol már több mint három évtizede a gitártanszak vezetője. Tanult Costas Costiolisnál az Athéni Zeneművészeti Fiskolán, valamint mesterkurzusokon vett részt John Williams-nél és Leo Brower-nél. Koncertezett Európa számos országában, több kotta- és lemezkiadása van különböző országokban. Több mint tíz éve rendszeresen tanít Spanyolországban is. 2004-ben doktorált, azaz DLA fokozatot szerzett a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen.

A Nagy Ignác utcai templomos ingatlanunk gyülekezeti termében tartott hangversenyen Albéniz, de Falla, Torroba, Turina és Rodrigo alkotásai csendültek fel, nagy sikerrel.

Két héttel később, február 16-án, csütörtökön este könyvbemutatót tartottunk: Kisgyörgy Zoltán *Harangoskönyv – Tornyok magasában Erdélyben* című, az erdélyi Tortoma kiadó gondozásában megjelent kötetével ismerkedhettek meg az érdeklődők.

Az árkosai születésű Kisgyörgy Zoltán geológia-földrajz szakon szerzett egyetemi diplomát. Előbb tanár volt Ozsdolán és Apácán, majd az erdélyi szénbányák geológusa. Szakmája mellett – amely főleg a Székelyföld hasznosítható ásványi kincsei, az ásványvizek és mofettaágazók kutatására irányult – érdeklődése kiterjedt az ipar- és tudománytörténet, turisztika, hely- és művelődéstörténet, valamint a népművészet tárgyköreire is. Több mint kétszáz ilyen jellegű írása, cikke és tanulmánya látott napvilágot.

A szerző – a nagyszerű *Háromszéki vár-túrák kalauza* című könyve után – új művében a telt megszokott igényességgel ismerteti meg szeretett szülőföldjét, a Háromszék történelmi korokat megélt harangjait, harangöntőiskoláit, a harangokhoz kapcsolódó mondákat, színes történeteket. Könyvét jellegzetes székely humor színezi, valóságos anekdotakincs gazdagítja.

A könyvhöz készült DVD-n

egyszerre láthatjuk és hallhatjuk is jó néhány történelmi, értékes és híres harang, így a többi között a brassói Fekete Templom harangjának hangját.

A könyvet a szerző mellett Kerkes Zoltán, a Csernátó TV szerkesztő-riportere mutatta be.

Február 18-án, szombaton délután családi hangulatú gyermekfarsangot rendeztünk: az egyházközségünkhöz tartozó 3-12 éves gyerekeket arra kértük, öltözzenek be különböző figuráknak, vegyenek álarcot, mondjanak verseket, énekeljenek, zenéljenek, adjanak előmonológokat – kinek mihez van kedve. Sós és édes sütemények, szendvicsek és üdíték mellett a felnőttek beszélgetni is tudtak egy kicsit, miközben az egyházközségi archívum számára fényképeken örökítették meg az eseményt.

Kulturális programjaink március-áprilisban is folytatódnak. A tervek között szerepel Dr. Hárdi István pszichiáter, kandidátus, egyetemi tanár előadása Szent Antalról; Tódor Csaba humoródszentpáli lelkész könyvbemutatója, nagypénteki ökumenikus hangverseny és több kiállítás megrendezése.

Retkes Attila

A gyulai unitárius szórvány története az újraindulásig

„Mert akarom, hogy tudtokra legyen...” (Kolossé 2,1)

Mint ismeretes, 1848-ban az unitárius vallás is elnyerte a teljes jogúságot. Kossuth ezzel a gesztussal igyekezett – természetesen más egyházakkal közösen – az eddig félreállított felekezeteket a maga politikája mellé állítani. Az unitáriusok ezek után élhették a maguk életét, természetesen abban a körben, amit az évszázados hányattatás számukra meghagyott. Létszámban megfogyatkoztak, templomaik, nyomdáik nagy részét a törvény szerint át kellett adniuk a katolikus vagy a református egyháznak. Egyedül Erdélyben maradtak meg összefüggő tömbökben. A 19. század második felétől a Magyarországra felé való elvándorlás azzal a következménnyel járt, hogy Magyarországon kisebb-nagyobb szórványok jöttek létre. Olykor a más egyházakban fellángolt helyi viták vezettek arra, hogy unitárius közösségek alakultak. Hamarosan templomok, iskolák építéséről olvashatunk. Még a 19. század első felében is megkötések nehezítették a protestáns egyházakat, annak ellenére, hogy az 1792. augusztus 21-dikén elfogadott 1792. LIII. törvénycikk az unitáriusoknak is biztosította a vallásszabadságot és egyenlőséget. De már szeptember 25-dikén a helytartótanács elírta, hogy „... büntetendő, ha a protestáns szülő a reverzális miatt a római katolikus hitben nevelendő gyermekeit protestáns istentiszteletra vitte, vagy protestáns könyvet adott a kezébe.”

Az enyhülés jeleként kell felfogni a helytartótanács 14953. sz. rendeletét, amely a katolikus püspököknek megtiltotta, hogy magukat a protestánsok üldözésére kötelezzék. Ugyanis a pápának tett esküszövegben benne volt, hogy mindenféle protestánst üldözni fognak, de azért 1825. október 25-én királyi rendelet tiltotta meg a katolikus szülőket, hogy protestáns nevelőt vagy tanítót alkalmazzanak gyermekeik mellé.

1844. szeptember 13-dikán terjesztette fel az országgyűlés azt a törvényjavaslatot, amelyben az unitáriusoknak is szabad vallásgyakorlást kértek. Ezt november 13-dikán V. Ferdinánd aláírásával szentesítette. Így emelkedett törvényerőre az utolsó rendi országgyűlésen – ami 1848. március 15. és április 11. között ülésezett – a vallásfelekezet egyenlőségét kimondó törvényjavaslat. (1848. XX. törvénycikk 1. §.)

1919 előtt városunkban 4-5 unitárius volt. Számuk az áttelepülések során kezdett emelkedni. Pontosán tudjuk, hogy 1921-ben Barabás István hódmezővásárhelyi lelkész tartotta az első unitárius istentiszteletet Gyulán, a nemrégiben megszűnt 1. sz. Általános Iskola – akkor állami elemi iskola – egyik tantermében.

A húszas években évi 1-4 alkalommal volt isten-

tisztelet a református templomban. Józan Miklós, dr. Csíki Gábor, Bíró Lajos és Ferencz József felváltva jöttek Gyulára. 1923-tól Szász Domokos vendégei voltak. Pesten ez évben alakult meg a Magyar Unitárius Társulat június 20-dikán. Az igazgatóságnak vidéki tagja volt a gyulai dr. Ürmössy Károly ügyvéd, aki 1924-ben a keblitanácsnak lett a tagja.

A református egyházzal továbbra is jó volt a kapcsolat. 1924. január 20-dikán dr. Csíki Gábor lelkész köszön szavaira így reflektált a református lelkész: „Jól esik ezt hallanunk és tudnunk, mert ez a jézusi szeretet megnyilatkozása az emberek között.”

1925-26-ban országos gyűlést rendezett az unitárius egyház. Az adatok szerint Nádaai Fülöp, Mátéffy Domokos, dr. Ürmössy Károly és Szász Domokos járult hozzá a gyűlés sikeréhez. Az abrudbányai leégett templom helyreállítására József Dezső adakozott. Ebben az évben József Dezső polgári iskolai tanár 4 gyereket tanított hittanra.

Az *Unitárius Értesítő* szerint a Duna-Tiszamenti Unitárius Egyházkör (ez akkor országos hatáskört jelentett) szerint 1929-től Szeged, Orosháza, Gyula és szórványaik Hódmezővásárhelyhez fognak tartozni, míg Dévaványa, Mezőberény, Mezőtúr Füzesgyarmathoz. (Megjegyzem, hogy egy másik adat ezt a felosztást 1933-ra teszi.) Mindenesetre, a vidéki városokban a 30-as évekre megerősödött a missziós munka. Két lelkészt állítottak erre a munkára, de Gyulán nem volt igazán rendszeres unitárius élet. Mutatja ezt az is, hogy az *Unitárius Értesítő* 1933. január 1-jei száma azt írja, hogy Gyulán beindul „a munka megszervezése”.

Az 1930-as népszámlálás szerint a megyében 517 ember vallotta magát unitáriusnak, Gyulán 30. Ennek ellenére ekkor rendezték az első szeretetvendégséget az Újvárosi Kör termében.

1931-33 között dr. Csíki Gábor szolgált be, de csak ritkán tudott Gyulára jönni. Ezekben az években úgy látszik, hogy a gyulai szórványba tetszés szerint hívták meg szolgálattételre a lelkészeket. Végül az egyház hivatalosan figyelmeztette a békési, csabai és a gyulai híveket, hogy tartsák be az 1929. évi egyházköri határozatot, mely szerint ezeken a helyeken csak a hódmezővásárhelyi lelkész szolgálatát vehetik igénybe. „Mindennemű lelkészi funkciót a vásárhelyi lelkész tartozik elvégezni, s az tudta és beleegyezése nélkül e városokban más lelkész szolgálatot az egyházi törvények értelmében nem is végezhet.” Bizonyára rendezhettek ezek a kérdések, mert a legközelebbi híradás szerint Bíró Lajos tudatja a hívekkel, hogy a havazás miatt nem tud az említett városokba utazni. Így már érthető, hogy rendezni kellett bizonyos szervezeti kérdése-

ket.

1934. október 7-dikén Bíró Lajos hivatalosan is megalakította szórványunkat. El z leg templomozás és úrvacsoraosztás volt. Bíró Lajos hódmez vásárhelyi lelkész elnöklete alatt a gy lés kimondta a szórvánnyá alakulást. Szórványgondnok József Dezs lett, aki eddig is gondját viselte a híveknek. Jegyz : dr. Ürmössy Károly ügyvédjelölt. Gazdasági bizottság elnöke: Szász Domokos postafnök, igazgatósági tag; tagjai: Gyarmati Domokos és Gyarmathy Gergely lettek. Vitéz Pusztay Rezs evangélikus keresked , aki szimpatizált az unitáriusokkal, egy kínai ezüst kelyhet ajándékozott a szórványnak. Szász Domokos javaslatára elhatározták, hogy hetenként egyszer összejönnek és egyházi énekeket fognak tanulni. Ez a tevékenység az id k folyamán ritkult, viszont gazdagodott azzal, hogy rövid áhítatot tartottak és elmélkedést olvastak fel.

Egy év múlva Szász Lenke és dr. Bíró Gábor ezüst kenyérszító tálcát ajándékozott a gyülekezetnek, majd egy évre rá József Dezs boroskancsót, a Szász család pedig úrasztali kend ket. Kés bb, a 25.

házassági évfordulójukra a kelyhet ezüstöztették. A klenódiúmkokat korábban a református egyház adta kölcsön, például 1930-ban, amikor Szász Erzsébet konfirmált. Erre az eseményre több mint 200-an jöttek össze a református templomba. Az istentiszteleten részt vett Harsányi Pál református espereslelkész és a község presbitériuma is. A református énekkar Kertész Lajos vezetésével szolgálta a gyülekezetet, majd Ürmössy Károly vendégül látta az ünnepeket. Sajnos Ürmössy Károly 1932-ben meghalt, 61 éves korában. Érdemeit és életét József Dezs méltatta.

1935-ben Brassóban meghalt József János tanító, unitárius kántor, Firtosváralja els hivatalos tanítója. Fiai Dezs , János és lánya Izsák Domokosné gyászolta. Következ évben jelent meg egy kis munkája „Firtosi rezedák” címmel. A kötet terjesztésében a szórvány is aktívan vett részt.

Folytatjuk!

Gyulai Pál – Paulus Julensis rector

A gyulai helytörténet-írás teljesen megfeledezett egy jelentős unitárius személyr l, Gyulai Pálról – vagy ahogy a latin nyelv egyháztörténetben szerepel: Paulus Julensis r. Az unitárius egyháztörténet is csak kevés adatot jegyzett fel róla, pedig a reformáció iskolakultúrájában fontos szerepe lehetett a 16. században.

Ki volt Gyulai Pál? Mindenesetre nem szabad összetévesztenünk az erdélyi politikussal, abafáji Gyulai Pállal, mint ahogy nem tévesztend össze a névazonosság okán Gyulai Pál íróval sem.

Mit lehet hát tudni err l a Gyuláról elszármazott tanult emberr l, aki a hitújító Dávid Ferenc közvetlen munkatársa volt évekig?

Több forrás is bizonyítja származását: „Gyulai Pál a magyarországi Gyula városából származott, gyulafehérvári iskolaigazgató s az istenegység védelmez je volt” – írja Kénosi az egyháztörténetben. Ezt er síti meg Andreas Illia, *A különféle népek és vallások eredete Dáciában* cím latinul írt m -vében: „Gyulafehérvárt az iskolafenntartás joga Biandrata kezében volt, és az iskola élére

1560-ban a magyarországi Gyulaváráról elnevezett Gyulai Pál került.”

Más adat így tesz említést származásáról: „... miképpen Gyulai Pált Magyarországból választották meg a fehérvári iskola igazgatójává.”

Szinnyei József a *Magyar írók élete és munkái* cím óriási terjedelm lexikonában tudni véli, hogy „... miután a török 1966-ban Gyulát elfoglalta Gyulafehérvárra menekült, és az ottani unitáriusok rectora, vagyis igazgatója volt a gyulafehérvári unitárius iskolának.” Ismerjük társigazgatója nevét is: Óvári Benedek, tanártársa pedig a szász Gregor Wagner volt. Szinnyei bizonyára téved, amikor azt írja, hogy a török 1566-os támadása után menekült Gyulafehérvárra, mert Heltai *Historia* cím m véhez latin nyelv epigrammát írt, ami 1566-ban jelent meg.

Hogy hol végezte tanulmányait, nem tudjuk. Gyermekéveit Gyulán kellett hogy töltse, iskoláit is itt kezdhette el. A gyulai iskola neki is jó alapot adhatott. Az itteni iskola min ségére utal az a tény, hogy 1526 el tt Békés megyéb l

63 diák tanult külföldi egyetemeken, s ebb l 56 volt gyulai. Feltételezhet , hogy Padovában tanult. Egyel re biztosat nem tudunk. Mindenesetre az 1568-as fehérvári hitvitán mint már rektor vett részt Dávid Ferenc oldalán, aki ekkor még evangélikus püspök volt. Társai voltak az olasz Giorgio Biandrata, János Zsigmond orvos, Basilius (Balázs) István kolozsvári prédikátor, Hunyadi Demeter nagyenyedi rektor. A viták hevében formálódott érvrendszerük az unitárius elv mellett.

Maga a fehérvári unitárius skola nem volt hosszú élet . János Zsigmond 1571-ben meghalt, a jezsuiták 1579-ben telepedtek meg a városban. Az unitáriusok valószínűleg er szaknak engedve – mint ahogy máshol is történt Erdélyben – átadták az iskolát a jezsuitáknak.

Gyulai Pál oktatói munkáját Kolozsváron folytatta, ott is halt meg. Sírja valahol a Házsongárdi temet ben lehet.

Talán a jövő ben több adat kerül el err l a Gyuláról messze került, m velt, irodalmi tehetséggel is megáldott unitárius iskolaigazgatóról, hitvitázóról.

*Gyarmathy Zsolt
szórvány jegyző*

Unitárius, polgár, demokrata

A száztíz éve született Szent-Iványi Sándor emlékezete

Száztíz éve, 1902. január 18-án született a 20. század egyik jelentős, nagy hatású magyar unitárius teológusa és közéleti személyisége, Szent-Iványi Sándor. 1947-től haláláig (több mint három és fél évtizeden át) amerikai emigrációban élt, ezért itthon sokáig a nevét sem lehetett kiejteni. A politikai rendszerváltozás óta eltelt két évtizedben sem sokat olvashattunk róla, így régi adósságot igyekszünk törleszteni, amikor legalább felvázoljuk pályáját és teológiai munkásságát.

Szent-Iványi Sándor régi háromszéki unitárius család sarjaként született Marosvásárhelyen, ahol édesapja törvényszéki bíró volt. Elemi és középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte, majd 1920-ban kezdte meg tanulmányait a kolozsvári Unitárius Teológiai Akadémián. Négy év múltán az egyház a világhírű Harvard Egyetem teológiai fakultására küldte, ahol magiszteri fokozatot szerzett. Az Egyesült Államokban ismerkedett meg későbbi feleségével, a magyar származású Jelinek Olga Jolandával – házasságukat Isten két leánygyermekkel (Éva, Elaine) áldotta meg. Hazatérése után, az agg Ferencz József püspök és Boros György egyházi főképviselők javaslatára kolozsvári egyházközségi lelkészé nevezték ki a huszonegyéves fiatalembert, akinek szószéki szolgálatai nagy elismerést arattak.

Erdélyi pályakezdés

A fiatal Szent-Iványi Sándor a teológián kötött baráti szövetséget a lánglelkű mészáros unitárius lelképásztossal, Balázs Ferencel, és közösen indították útjára a *Tizenegyek* című irodalmi antológiát (1923). Mint Cseke Péter irodalomtörténésznek a témával foglalkozó monográfiájából (*Tizenegyek – Egy antológia elő- és utóélete*, 2003) tudjuk, Balázs Ferenc, Dobai István, Finta Zoltán, Jakab Géza, Jancsó Béla, Kacsó Sándor, Kemény János, Maksay Albert, Mihály László, Szent-Iványi Sándor és Tamási Áron „közös fellépése meghatározó jelentőségű volt nemcsak az erdélyi, hanem az összmagyar irodalom szempontjából is. A *Tizenegyek* elsőként vetettek számot az erdélyi irodalom megváltozott történelmi helyzetével, a sajátos erdélyi (főképviselői) értéktartományok feltárására törekedtek.” Szent-Iványi három elbeszéléssel vett részt a kötetben, és az ezt követő években is voltak szépirodalmi kísérletei: *Még csak egy félév az élet* című novelláskötete 1928-ban jelent meg Kolozsvárott. Lelkészi tevékenység-

ge és irodalmi szerepvállalása mellett ebben az időben már rendszeresen foglalkozott hitoktatással és az unitárius ifjúság erkölcsi és kulturális nevelésével; éveken át elnöke volt az Unitáriusok Ifjúsági Szövetségének. Az Egyházi Képviselőtanács megbízásából nyolc évig (1929–1937) szerkesztette az *Unitárius Közlönyt*, és négy éven át (1929–1933) az *Unitárius naptárt*.

Az időközben püspökké választott Boros György szorgalmazására Szent-Iványi Sándor az 1930-as évek elején teológiai tanári kinevezést kapott: hat éven át a gyakorlati teológia különböző szaktárgyait adta elő, amelyek közül a homiletika (szónoklattan) és a poimenika (lelkigondozás) állt különösen közel hozzá. Ebben az időben sorozatban jelentette meg teológiai műveit, amelyekben – talán amerikai tanulmányainak hatására is – nyitott szemléletével, bátor témaválasztásával tűnt ki. Ez utóbbinak jellegzetes példája a *Jézus emberarca* című kötet (1929), amelynek előszavában Szent-Iványi kifejti: „A Jézus istensége körül kétezer éven át állandóan kísért szellemi harcok mindent termettek, csak áldásos eredményt, él hitet nem soha (...) Az unitáriusokat úgy jellemezni, mint akik a Jézus istensége és testi feltámadása elleni örökös tiltakozásban élnek meg hivatásukat, téves. A különbség egyedül az, hogy míg más felekezet keresztény testvéreink e tételre látszanak alapítani mindent, addig mi ezt a történelem kérdésének tartjuk csupán (...) Hogyan lehet az élet áldás-csúcsához, a valóságos tapasztalat gazdagságához, Istennel való személyes találkozáshoz eljutni? Ez a mi kérdésünk.”

Nyolc évvel később, *Jézus gyógyításai* címmel jelentetett meg igen alapos, szerteágazó forrásanyagra épülő „lélektani tanulmányt”, s témaválasztását azzal indokolta, hogy „Jézus

gyógyításainak a kérdése Jézus jellemének és küldetésének értékelésére nézve elhatározó fontosságú. Különösen is az számunkra, akik nem a halál, hanem az élet Jézusát hirdetjük és szeretni kívéni.”

A Jézus életével és tanításával foglalkozó munkák mellett Szent-Iványi Sándor Kolozsvárott két alapos és jól használható egyháztörténeti és dogmatikai áttekintést (*Az unitarizmus lényege* – 1932, *Az unitarizmus fejlődése* – 1935) is kiadott, miközben *Világosság felé – Elmélkedések* cím filozofikus esszéjének jteménye 1935-ben Budapesten látott napvilágot. Pszichológiai érdeklődésének másik bizonyítéka a *Dávid Ferenc és a tömeg* cím „tömegelektani tanulmány”, amely a *Keresztény Magvető* folyóirat különlenyomatainak sorában jelent meg, s amely a kolozsvári kerek k legendájából kiindulva vizsgálja egyházalapító püspökünk személyiségének, szónoklatainak kortársaira gyakorolt hatását. Ennél hagyományosabb kiadvány az a beszéd- és ágendagy jtemény, amelyet *Áldott percek* címmel jelentetett meg (Kolozsvár, 1935).

Magyarországi tevékenysége

Az 1930-as évek végén Szent-Iványi Sándor elviselhetetlennek érezte a háború felé sodródó Erdély zaklatott politikai légkörét, s ezért – teológiai tanári pozícióját feladva – Budapestre költözött, ahol az id s Józán Miklós püspöki vikárius mellett hitoktatói állást vállalt.

Nyilvánvaló, hogy ez a beosztás (és a vele járó javadalmazás) lényegesen alacsonyabb volt képzettségénél és korábbi pozíciójánál. Mégis nagy ügybuzgalommal vetette magát a munkába, s a hitoktatáson kívül hamarosan az egyházközségi kórus szervezésével, illetve az *Unitárius Értesítő* cím kiadvány szerkesztésével is megbízták. Emellett rendszeres angol nyelvoktatást és pszichológiai előadások tartását is vállalta a Nagy Ignác utcai templomban. Budapesti szolgálatának első id szakában társszerkesztje volt *Az unitárius élet munkásai* cím kötetnek (1940), amely rövid tanulmányok segítségével mutatta be az unitarizmus elmúlt évszázadainak jeles személyiségeit János Zsigmond fejedelemtől Berde Mózesig. Hitoktatói munkájához kapcsolódott *Az áhítat kis könyve* című, még Kolozsvárott összeállított gy jtemény (1934), a nyári szünidre távozó unitárius ifjaknak szóló valláserkölcsei tanítófüzet, az *Útravaló* (1940), valamint az *Első valláskönyvem – Imák versben és prózában* című gy jtemény (1942), amit Ujvári Lászlóval közösen állított össze. Az angolszász unitárius teológi-

ai gondolkodás hatása mutatkozik meg *A keresztény imádkozás* cím teológiai és lélektani tanulmányában (1940), amellyel párhuzamosan több angol nyelvű unitárius értekezést is magyarra fordított – ezek közül néhány az *Unitárius Kis Könyvtár* című sorozatban jelent meg.

Józán Miklóst 1941. szeptember 15-én püspökké választották, s így negyvenkét évig tartó budapesti lelkesi szolgálata befejeződött. A Budapesti Unitárius Egyházközség presbitériuma és közgyűlése 1941. november 30-án két jelölt közül Szent-Iványi Sándort választotta vezető lelkésszé. 1942 és 1945 között a II. világháború borzalmaitól és belső támadásokkal szembe kellett néznie – ezeket Szaniszló József *A Budapesti Unitárius Egyházközség története a jegyzőkönyvek tükrében* című könyve a vonatkozó keblitanácsi és közgyűlési jegyzőkönyvek alapján részletesen feldolgozta. Mindezeket figyelembe véve Szent-Iványi komoly érdeme, hogy a rendszeresen megtartott istentiszteletek és kazuáliák (keresztelések, esketések, temetések) mellett 1944. szeptember 15-ig a hitoktatás és a valláserkölcsei nevelés is szinte zavartalanul folyt az egyházközségben. A korábbinál rendszeresebbé tette a családlátogatásokat, s 1943. szeptember 15-én az kezdeményezésére hozták létre – a Nagy Ignác utcai bérház egyik első emeleti lakásából átalakítva – a Budapesti Unitárius Egyházközség gyülekezeti termét, amely azóta több száz kulturális és közösségi rendezvénynek adott otthont.

A német megszállás (1944. március 19.) után az antifasiszta (és antikommunista) meggyőzésére Szent-Iványi Sándor – vállalhatatlan döntéssel – és azok beláthatatlan következményeit tartva – már nem hívta össze az egyházközségi közgyűlést és presbitériumot, hanem aktívan bekapcsolódott az üldözött zsidók mentésébe, emellett angol és amerikai hadifoglyokat bújtatott. A Pajor Szanatóriumból 1944. végén csaknem száz üldözöttet menekítettek a Nagy Ignác utcai templomos ingatlanba, majd a lelkésznek – Kelemen Béla gondnokkal és néhány presbiterrel közösen – sikerült elérni, hogy a Svájci Nagykövetség angol, magyar és orosz feliratú tábláit kihelyezhették a templomházra, illetve a H. gy. Endre utcai Misszióházra, amelyek ezáltal védetté váltak. Szent-Iványi 1945. elején csatlakozott a Magyar Függetlenségi Frontot létrehozó ötdemokratikus párt egyikéhez, a nem sokkal korábban alapított – az emberi szabadságjogokra fókuszáló, szabadelvű programot hirdető – Polgári Demokrata Párthoz (PDP). Rövidesen a párt budapesti szervezetének elnöke, illetve – Teleki

Géza vallás- és közoktatásügyi miniszter mellett – a PDP operatív vezetője, Teleki lemondása (1945. július 27.) után pedig pártelnök lett. Itt érdemes megjegyeznünk, hogy ebben az időben a PDP alelnöke is vallását gyakorló unitárius volt: Supka Géza (1883–1956) régész, művészettörténész, író és újságíró, az első Ünnepi Könyvhét (1929) kezdeményezője.

Szent-Iványi Sándort 1945. április 2-án beválasztották az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe, emellett 1945-1946-ban tagja volt az Országos Nemzeti Bizottságnak és a Budapesti Nemzeti Bizottságnak, valamint a Magyar Vöröskereszt elnöki tisztségét is betöltötte. Az 1945-ös választásokat követően pártja nagy-budapesti listájáról bejutott az Országgyűlésbe, s ezzel egyidejűleg a Fővárosi Tanácsnak is tagja lett. Politikai tevékenységének részletesebb értékelése jelentősen meghaladná cikkünk kereteit, de feltétlenül érdemes leszögezni: a totalitárius rendszerek ellen harcoló, elkötelezett demokrata volt, aki tevékeny részt vállalt az 1945 utáni újjáépítésben, a kommunista rémuralom elleni rövid demokratikus periódus közéletében.

Az amerikai emigráció évtizedei

Szent-Iványi Sándor – szerteágazó politikai szerepvállalása mellett – 1945-ben püspöki helynökként az Unitárius Egyház magyarországi (Duna-Tisza-menti) egyházköreibek vezetője, illetve az ideiglenesen létrejött Egyházi Intéző Bizottság elnöke lett, ezért a Budapesti Unitárius Egyházköreibekben mind gyakrabban az idősebb pályatárs, Barabás István másodlelkész helyettesítette. 1946. szeptember 15-én, a székelykeresztúri zsinaton Szent-Iványi indult a püspöki tisztségért, de Kiss Elekkel szemben alulmaradt. Ez év szén – angliai unitárius egyházköreibek meghívására – a szigetországba, majd amerikai állampolgárságú feleségét követve hamarosan az Egyesült Államokba utazott, és soha többé nem tért vissza Magyarországra. Kezdetben csak fizetés nélküli szabadságot kért a Budapesti Unitárius Egyházköreibektől, majd 1949-ben valamennyi tisztségéről lemondott. Ugyanebben az évben megkapta az amerikai állampolgárságot, s bár az emigrációs politikától igyekezett távol tartani magát, vezetői tagja lett a Magyar Nemzeti Bizottmánynak, és ebben a minőségében – Kosuth Lajos után – volt a második magyar politikus, aki felszólalhatott az amerikai szenátusban.

1947-től – mint egy visszaemlékezésében maga Szent-Iványi írta – ismét az volt a legfontosabb célja, hogy unitárius lelkészként

szolgálhasson. A chicagói Meadville Lombard Theological School posztgraduális hallgatójaként doktori címet szerzett, miközben éveken át Bostonban, a Jamaica Plain negyedben található unitárius egyházköreibek világi elnöke volt (valójában szószéki szolgálatot is végzett). Rövid ideig a First Parish of Sudbury Unitarian Universalist Church-ben helyettesített, majd 1952-ben már „valódi” lelkészi kinevezést kapott, s ettől kezdve huszonhárom éven át, nyugdíjba vonulásáig Lancasterben (Massachusetts állam) a First Church of Christ Unitarian lelképásztora volt. Az 1653-ban, Észak-Amerikába kivándorolt puritánok által alapított, ma is működő egyházköreibek – amelynek honlapján (<http://www.firstchurchlancasterma.org>) szép és gazdag történelmi áttekintés is olvasható – az unitárius-univerzalista hitelveket követi, a kereszténység legfontosabb tanításait humanista gondolatokkal ötvözi. Szent-Iványi Sándor a hatvanas-hetvenes években is számos angol és magyar nyelvű teológiai tanulmányt írt. *A magyar vallásszabadság* című kötete 1964-ben jelent meg New York-ban. 1981-ben, a zeneszerző születésének centenáriumán *Bartók Béla és az unitáriusok* címmel foglalta össze Bartókhoz fűződő személyes emlékeit. Mint ismert, a 20. századi európai zeneszerzés talán legnagyobb géniusza 1916-ban, harmincöt éves korában lett unitárius; akkor hatesztendő fia, ifj. Bartók Béla mérnök-geodéta pedig 1971-től a Magyarországi Unitárius Egyház fő gondnoka volt.

Szent-Iványi Sándort lelkészi hivatása mellett 1955-ben az Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat vezetőjévé választották, majd az 1950-es évek végétől az Amerikai Erdélyi Szövetség vezetői tagja volt. Tevékeny szerepet vállalt az Éltes Lajos és Ludányi András által 1967-ben, Louisiana államban alapított (ma is működő) Magyar Baráti Közösség (Hungarian Communion of Friends) tevékenységében. Ennek ékes bizonyítéka, hogy a magyar értékek megőrzésére és továbbadására vállalkozó, kettős (magyar-amerikai) identitású közösség a saját szellemiségét unitáriusnak nevezte – nem vallási értelemben, hanem a felekezeteinkre mindenkor jellemző szabadságszeretet, türelem és racionális gondolkodás jegyében.

Szent-Iványi Sándor 1983. október 16-án, hosszas betegeskedés után, 82 éves korában hunyt el Lancasterben. Az amerikai unitárius-univerzalisták folyóirata, a *UU World* szép és terjedelmes cikkben méltatta fordulatokban gazdag pályáját, jelentős teológiai életművét.

Vagyok, ami vagyok

I. Korintus 15,10

interjú

Nemrég az a javaslat futott be a szerkesztőségünkbe, hogy jó lenne időnként interjút készíteni közösségünk egy-egy tagjával, hogy ezáltal is megismerjük egymást mi, akik ritkán találkozunk, és így erre alkalom alig adódik. Új rovatunkban remélhetőleg be tudunk mutatni időnként egy-egy arcot a hozzá tartozó vonásokkal, hogy az embert is megismerhessük a vállalt feladat vagy tisztség mögött.

Az egyik javaslat-tevő Zoltán Csaba volt. Csaba jól ismert a magyarországi unitáriusok körében. Általában élenjár új kezdeményezések kiötölésében és megszervezésében. Legyen az karitatív jellegű, mint a Gondviselés Segélyszervezet akciói; külföldi kapcsolat-ápoló, mint a portlandi látogatások szervezése; művelődés szervező, mint az Érték+Őrző estek; közösségi alkalmakra új lehetőségeket teremtő, mint a mostani magyarkúti ingatlan rendbetétele, stb. Csaba széles kapcsolati körrel rendelkezik, és amit kiötöl azt saját iniciatívából, nagy erőbedobással meg is szervezi. Ezzel egyrészt jogos elismerést szerez – és néha kétségeket támaszt egyesekben, hogy vajon jó irányba húzza-e esetenként önerőből a közösség szekerét. Ez nem is lehet másként. Elismerve tehát, hogy ilyen emberek nélkül sovány lenne a közösségi élet, mindjárt visszafordítottam rá javaslatát: mi lenne ha te lennél az első meginterjúvált személy? Amint reméltem, Csaba ezt is készséggel bevállalta, és amint az alábbiakból kiderül nem volt nehéz dolgom kihúzni belőle, hogy ki is ő.

Gazdag Árpád

Csaba, te Magyarországon születted, itt végeztél iskoláidat, mégis úgy ismertelek meg, mint egyikét a legekötöltebb unitáriusoknak. Meséljél erről valamit!

Köszönöm az elismerést, bár az elkötelezettséget nem lehet mérni – és szerencsére számos elkötelezett tagja van egyházunknak. Akadnak köztük olyanok is, akik néhány éve tértek be, mert vallásunk hitvallását, értékrendjét és hagyományait más vallásénál közelebb érezték magukhoz.

Az egyház iránti ragaszkodás, szeretet, felelősségérzet, az elkötelezettség nem attól függ, hogy honnan jövünk, hol születtünk, hol nttünk fel, hanem hogy hová tartunk. Persze fontosak az életünk során a világról szerzett tapasztalatok, élmények, példák és minták, amit a családban, az iskolában vagy más közösségekben látunk.

Ami engem illet, felnőtte válassom óta identitásom egyik legfontosabb eleme unitárius hitvallásom. Bár jómagam már Magyaror-

szágon születtem és ntttem fel, de drága jó Nagypámnak és Édesapámnak köszönhetem én, akik még Erdélyben születtek, mert én is vált bennem az erdélyi földhöz és emberekhez való kötődés, a velük való együvé tartozás érzése. Esetemben az egyházhoz és a család erdélyi gyökereihez való ragaszkodás egyértelműen családi neveltetésemnek köszönhető, és ezért a legnagyobb hálával tartozom szüleimnek, nagyszüleimnek.

Persze nem csak a család hagyományainak öröklésére, továbbvitelére tanítottak meg, hanem sok másra is, például arra, hogy amit vállalkozok szívvel-lélekkel végzek, és a lehető legtöbbet tegyem meg annak a közösségnek érdekében, amelyet képviselek, vagy amely vezetni jéne megválasztott, legyen szó akár munkahelyről, iskoláról, egyházzal vagy sportról.

Csaba, ami az elkötelezettséged mérését illeti: mi 1990-ben települtünk át Magyarországra, így megismerkedésünk idején még nagyon kevés anyaországi unitáriust ismertem. Mikor is volt ez, emlékszel még?

Azt hiszem 2001-ben találkoztunk, amikor Kászoni József összehívott pár embert és a püspö-

Zoltán Csaba, mint a magyarkúti ingatlan gondnoka december elején, a harangláb áttelepítésére verbuvált, nagyrészt unitárius-szimpatizáns csapattal.

ki irodában leültünk egy beszélgetésre. Rád nem emlékszem biztosan, de Rózsával, kedves pároddal akkor fedeztük fel újra egymást. Távoli rokonok vagyunk, és még a 70-es évek végén találkoztunk Nagyajtán. De ugye ez a kérdés személyes volt és nem az interjúba szántad?

De igen. Jobban utánagondolva, ez 1998-ban volt, akkor még megvolt a Fordunk, azzal látogattunk meg titeket óbudai házatokban. Ez télen volt, nyáron kijöttetek hozzánk, és az almafa alatt flekkeneztünk. Erre emlékszem. Meg arra, hogy azon a bizonyos gyűlésen a püspöki irodában Rózsa nagy izgalommal súgta oda nekem: Ezt az embert ismerem, rokonom! Volt Ajtán is, biztos, hogy ő az! Aztán a szünetben kiment az előtérbe, hogy megszólítson. Akkor ez egy megújulási időszak volt, új csapat szerveződött... Te mikor kapcsolódtál bele először az egyházi életbe?

A konfirmációm és második kislányom születése között eltelt 16 évben csak a négy nagy egyházi ünnep alkalmából látogattam el a Nagy Ignác utcai templomba. Fia-tal családapaként teljesen lekötött a család, az otthonteremtés és a munka. Zoltána lányomat néhai Bencze Márton püspök úr keresztelte a H gyes Endre utcai templomban. A keresztelést követő ebéden püspök úr azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy vállaljak presbiteri tisztséget a Budapesti Unitárius Egyházközségben. Természetesen igent mondtam, és még abban az évben presbiterre választott a közgyűlés. Ebben az időben a presbitériumnak körülbelül

Dr. L. Rincz Ernővel Magyarországon

30 tagja volt, és nem játszott aktív szerepet az egyházközség életének alakításában, a fontos döntések meghozatalában és új kezdeményezések elindításában. Sokkal inkább egy olyan fórum volt, amelyen a gondnok és a lelkes tájékoztatta a presbitereket az egyházközséggel kapcsolatosan hozott döntésekről és eseményekről. Ezért ezt a 2001-ig tartó hétéves időszakot nem tekintem aktív egyházközségi munkám részének.

Az egyházközséghez való viszonyom gyökeresen 2000 végén változott meg, akárcsak sok más presbiter társamé is. Történt ugyanis, hogy Kászoni József tiszteletes mintegy 20-25 egyházközségi tagot meghívott egy kötetlen beszélgetésre, hogy megvitassuk az egyházközség helyzetét, jelenét és jövőjét.

A meghívottak korábbi presbiterek, véleményükkel, munkájukkal vagy anyagi támogatásukkal az egyházközséget segítők voltak. Kászoni tiszteletes úr ismertette a jövőre vonatkozó elképzeléseit, amit a jelenlévők döntő többsége támogatott. Annak érdekében, hogy az új tervek megvalósításához új emberek is bekapcsolódjanak az egyházközség vezetésébe, döntés született arról, hogy teljes körű tisztújításra kerüljön sor az egyházközségben.

A 2001. márciusi közgyűlésen presbiterre választottak, a 150 szavazásra jogosult jelenlévő közül a legmagasabb szavazati aránnyal, 134 támogató szavazattal. Ekkor a közgyűlés számított aktív részvételemet az egyházközség munkájában. Mivel egy évre rá megválasztott gondnokunkat, dr. Bardócz-Tódor Andrást az egyházvezetés fegyelmi határozattal öt évre eltiltotta egyházközségi tisztségvállalásától, megüresedett gondnoki tisztségének betöltésére engem kért fel a presbitérium.

Egy rendkívül nehéz, mozgalmas, de szép, fejlődés és elremutató időszak volt az évezred első évtizede egyházközségünk életé-

ben, sok eredménnyel, kudarcokkal és csalódásokkal. De ez már egy más történet.

Ez nagyon átfogó és a témát ki-merítő válasz volt! Akkor most váltunk: mondjál valamit szakmai pályafutásodról! Benyomásod szerint hivatásodat is ilyen – ha megengeded, hogy ezt a jelzőt használjam – maximalista és a részletekre is kiterjedő figyelemmel üzd.

Hogy hogyan végzem szakmai munkámat, arról a főnökeimet kellene megkérdezni. Kérdéssel két nagy hibámra mutattál rá: a maximalizmusra és arra, hogy sokszor belemerülök a részletekbe. Egyik sem jó, egyik sem hatékony.

Az üzleti életben azt tapasztalom, hogy azokból lesznek sikeres vezetők, vállalkozók, akik egy bizonyos mértékig felületesek, gyorsan döntenek, hogy úgy mondjam, gyorsan dobják tovább a labdát a szervezetben belül. A mai felgyorsult világban a gyorsaság, a hatékonyság fontosabb, mint a precíz, átgondolt, igényes minőségi munka.

Ez a mai világ nem az én világom. 100 évvel ezelőtt kellett volna élnem. Múltkor a Budai Várban sétálva újból megcsodáltam a régi épületek szépségeit, apró részletekig kidolgozott díszítéseit. Elgondolkoztam: vajon ma ki alkot ilyeneket, ki rendel meg ilyen munkákat? Senki. Míg ezeket a régi épületeket évszázadok múlva is csodálni fogja az emberiség, a ma épülő másodperces epizódok lesznek az emberiség történetében.

Igyekszem munkámat igényesen, mondhatjuk úgy, hogy maximalista módon elvégezni. Véleményem szerint az elvégzett munka minősége minősíti magát az embert. Magas színvonalú munkát várok el munkatársaimtól, családtagjaimtól és környezetemtől is. Ezzel persze néha kerülgetem őket.

De hogy kérdésedre is vála-

szoljak, közgazdász vagyok. Édesapám és anyai Nagyapám is közgazdasági egyetemet végzett, és most érettségiz leányom, Zoltána is a Corvinus Egyetemre tart. Pályaválasztásomat nagyban befolyásolta Édesapám, aki egy rendkívül racionális és praktikus ember. Történelem-földrajz szakon szerettem volna továbbtanulni, de Édesapám meggyőzt, hogy a közgazdász pálya jobb perspektívákat nyújt, mint a bölcsészet. Azt kell mondanom, hogy igaza volt, és köszönettel tartozom neki, hogy erre a pályára terelt.

Az egyetem után egy állami külkereskedelmi vállalatnál helyezkedtem el, ahol 17 hónapot iraki kiküldetésben töltöttem.

A rendszerváltás után a szakosított külkereskedelmi vállalatoknak leáldozott, ezért pénzügyi területen folytattam pályafutásomat. Egy 120 millió dolláros befektetési alapnál befektetési igazgatóként dolgoztam 13 évig, ahonnan 2003-ban távoztam. Négy magyarországi befektetés f z dik nevemhez: a Pet fi Nyomda Rt., a Resti Rt., a NABI Autóbuszipari Rt. és a RÁBA Rt. Ezekbe a cégekbe a befektetési alap, amelynél dolgoztam 40 millió dollárt fektetett be. Büszke vagyok arra, hogy mind a négy befektetés sikeres volt, a vállalatok eredményesen m ködtek fejl dtek és az alap is jelent s hozamot ért el a befektetéseken.

2004-ben egy rövid ideig a Pannonplast Rt. elnök-vezérigazgatójaként egy 2500 f s cégcsoportot irányíthattam. Szép szakmai feladat volt, de rendkívül embert próbáló is.

2006 óta egy közrem ködéssel létrejött pénzügyi vállalkozás, a Start Zrt. vezérigazgatója vagyok, amely garanciát vállal kis- és közepes vállalkozások t kebefektetéseire, hiteleire és elnyert támogatásaira. Ez az els munkahelyem, ahol a céget annak alapításától vezethetem. Megadott az a lehetőség, hogy a társaságot a munkatársak felvételét l a

munka megszervezéséig és a tevékenység folyamatos b vítéséig magam irányítsam. Így sikerült egy olyan csapatot, munkakörülményeket és m ködési rendszert létrehoznom, amely „maximalista” elvárásaimnak megfelel és eredményesen m ködik.

Fontos hangsúlyoznom, hogy világ életemben alkalmazott voltam, még ha vezet i pozícióban is. Nem vagyok vállalkozó típus, mint ahogyan az emberek 95%-a sem. Hiányoznak bel lem azok a tulajdonságok, pozitívak és negatívak egyaránt, amelyekkel sikeres vállalkozóvá válhat valaki.

Összességében azt mondhatom, hogy meg vagyok elégedve eddigi karrieremmel és még nem is vagyok a végén.

Csaba, úgy látom minden jelzöt szerényen visszautasítasz, mint a negatív teológusok Isten meghatározását. Itt engedj meg egy kérdést, ami felmerült míg válaszaidat olvastam. Valamikor, ismeretségünk kezdetén kérdeztelek, hogy mit jelent számodra unitárius vallásod. Akkor azt válaszoltad: hagyomány tiszteletedet, családi és székely gyökereidet. Azt is hozzátetted: ezen túl nem érdekel „a filozófia”. Én ezt akkor megjegyeztem, és pragmatikus típusnak könyveltelek el. Néhány válaszod ezért most egy kissé meglepetésként ért. Azt kérdezem tehát: az elmúlt több mint tíz évben, életed első félévszázadának végéhez közeledve, változott-e ez a hozzáállásod?

Valóban pragmatikus ember vagyok, mondhatnám úgy, hogy két lábon állok a földön. Szeretem a gyakorlatias dolgokat, nem vagyok filozofikus, sztoikus alkat. Mindazonáltal humán érdekl és nek tartom magam, érdekel a történelem, a szociológia, a politika, egy kicsit a pszichológia is. Szeretném megfejtetni az emberek együttélésének, a társadalmi folyamatoknak a mozgató rugóit. Ahogy múltnak az évek, ahogy egyre több tapasztalatra teszek szert, kezdem

jobban átlátni hogyan m ködik az ember és a társadalom. Ugyanakkor elvont dolgok nem tudnak lekötni.

Ami vallásos meggy z désemet illeti, sokat nem változtam az elmúlt tíz évben. Továbbra is hiszek Isten létezésében és egyre többször érzem ennek jelét. Azt is megkérd jelezhetetlennek és megváltoztathatatlanak tekintem, hogy unitárius vagyok és az is maradok. Ez a hitem. Ezen nem kell sokat gondolkodni, mert a hit nem racionális.

A mai ember egyre kevésbé tiszteli a hagyományokat, szinte minden emberi törvényt, szabályt felülvizsgál, vitat, átértelmez. Ez egyrészt egy progresszív jelenség, de ugyanakkor elvesznek azok a kapaszkodók, biztos pontok az életben, amelyekre mindig számíthatunk, támaszkodhatunk.

Ahogy Dávid Ferenc mondta: A hit Isten ajándéka. Igen, a legnagyobb ajándék: hit Istenben, hit az emberekben. Unitáriuságom valóban identitástudatom egyik legfontosabb eleme. Egyrészt utal származásomra, az erdélyi székely gyökerekre, másrészt az unitárius vallás toleranciája, dogmamentessége teljes összhangban van szabadságszeretettel. A facebookon magamról írt bemutatkozásom így kezd dik: Magyar, Székely, Unitárius, Férfi, Apa, Társ, Gyermekek, Testvér, Közgazdász. Majdnem ebben a sorrendben. 😊

Hát ez vagyok én.

Felnézve Balázs Ferencre Mészkn

A Gondviselés Segélyszervezet karácsonyi élelmiszersegély akciója

A Gondviselés Segélyszervezet a tavalyi évhez hasonlóan a 2011. évi ünnepkörben is karácsonyi szeretetsomagokat juttatott el nagycsaládosok és egyedülálló nyugdíjasok részére. Ezúttal a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének elnöksége és a Gondviselés Segélyszervezet elnöksége közös felhívásban fordult a magyarországi unitárius közösséghez, hogy tartós élelmiszer adományaikkal segítsék az arra rászorulókat.

A felhívásra a Budapesti Unitárius Egyházközség mintegy 20 tagja közel 100.000 forint értékben adományozott konzerveket, tésztát, édességet, valamint tisztálkodó szereket.

A tárgyi adományokat a Segélyszervezet 200.000 forint értékben vásárolt tartós élelmiszerrel egészítette ki, így a 2010. évi 24 csomaggal szem-

ben tavaly már 30-at tudtunk összeállítani. A csomagok felét nagycsaládokhoz, másik felét egyedülállókhoz juttattuk el postai úton, illetve a gyülekezeti lelkészekén keresztül.

A Budapesti Egyházközség nyolc, a Füzesgyarmati Egyházközség három, a Pestszentlincsi Egyházközség 12, míg a Beregi Szórvány hét csomagot igényelt nehéz sorsú híveinek. A segélycsomagok összesen 90 lélek számára jelentettek szerény ajándékot a karácsonyi és újévi id szakban.

Az anyagi segítségnél is fontosabb, hogy megajándékozott testvéreink tapasztalhatták és érezhették az egyházközségek gondoskodását és szeretetét. Több megajándékozott család megható levélben köszönte meg, hogy hittestvéreik nem feledkeztek meg nehéz helyzetük-
r l és lehet ségük szerint

segítettek mindennapi gondjainkon.

A Gondviselés Segélyszervezet ezúton is hálás köszönetet mond az élelmiszert adományozó híveknek, a résztvevő egyházközségek elöljáróinak, valamint a Segélyszervezet önkénteseinek, akik a szállításban és a csomagok összeállításában közreműködtek, továbbá a Duna-Tisza Menti Unitárius Szórványegyházközségnek, amely a vásárolt élelmiszerek költségét állta.

A Segélyszervezet elnöksége ezúton is biztatja a többi egyházközséget is, hogy az idei karácsonyi ünnepkörben is vegyenek részt a segélyakcióban, adománygyűjtéssel és a rászoruló hívek felkutatásával.

Zoltán Csaba elnök

Balassi Bálint

Hymnus tertius ad Spiritum Sanctum, pro felici conjugio

(Harmadik himnusz. A Szentlélekhez, boldog házasságért)

*A Szentháromságnak harmadik személye,
Szerelemnek Isten szerint gerjesztője,
A jó házasságnak ki vagy bölcs szerzője,
Szívek szentelője.*

*Szentlélek Úristen, Te ki jókat osztasz,
Megkeseredteket örömmel látogatsz,
Félelmes szíveket bátorsággal áldasz,
Siralmost vigasztalsz.*

*Régi szentek házasságát Te szerzedted,
Az én szívemet is csak Te ébresztetted,
Egy árva szép szűzhöz mostan gerjesztetted,
Érnem ezt engedted.*

*Könyörgök Teneked, hogy szentelj meg engem,
Tulajdon templomod hogy lehessen lelkem,
Szeplő nélkül tiszta legyen én életem,
Lakozzál Te bennem.*

*Add meg azt is társul énnekem boldogul,
Akit mostan kérek Tőled, én Uramtul,
Hadd vehessek búcsút immár bánatimtul,
Legyek víg ezentúl.*

*Áldj meg mindkettőnket igaz szerelemmel,
Jó, ép egészséggel és szent félelemmel,
Kétség és versengés közülüünk vesszen el,
Éljünk csendességgel.*

*Te regulád szerint hogy igazán élvén,
Hozzánk tartozókkal imádjunk dicsérvén,
Téged, vigasztaló Szentlélek Úristen;
Mindörökké, Amen.*

Székelyharisnya

A székelyharisnya juhnyírással

kezd dött. A lenyírt gyapjút venyigekosarakban vitték a patakra, és házilag f zött szappannal, lúgos vízzel a lehet legtisztábbra mosták. Vigyáztak, hogy a gyapjútincseket a kosárból a víz el ne sodorja.

A megszáritott, megmosott gyapjút a fésűbe vitték, melyet nagyanyám szép egyenletesre megfont a hosszú téli estéken. Megfigyeltem, hogy a guzsalyára feltett fonnyalót az ajkaival és a sodrást végz ujjaival szabályozta egyenletesre, id nként meg is nyálazta a tincseket, és ha pozdorja került a keze ügyébe, azt a másfél fogával eltávolította. Ez csak a kendernem guzsalyokon volt érvényes.

A gyapjú fonásakor a tincseket az ajka alatt az álla csücskével szabályozta egyenletesre. A gyapjút nem nyálazta meg.

A szép egyenletes gyapjúfonalat megsz tték és singgel megmérték. Ekkor már lehetett tudni, hogy hány harisnya jön ki bel le. A ványoltatás következett, ami sokszor meglepetést okozott, mert úgy összement a sz ttemény, hogy a háziasszony csak csodálkozott, hogy elszámolta magát. Olyan tömöltre kaplapálta a ványoló, hogy abaposztó lett bel le, melyet ha ollóval elvágtak, akkor sem foszlottak ki a szálai. Színes jelt varrtak a posztó mindkét végére, hogy ne cserél djék el a ványolóban, és ne lehessen megkurtítani a kelmét.

Következett a harisnya csinál-
tatása. Nagyapám a hóna alá tette a posztót. Magához vett egy gomolyag „sírített” kendercérnát, egy rossz fekete kalapot és engem is magával vitt Andrásfalvára, ahol a barátja, Gagy Dénes bácsi volt a harisnyakészít mester. A fekete kalapot

azért vitte, mert abból vágták azt a pántlikát, amivel a harisnya szárának a fehérségét hosszan megtörték, mintegy megkülönböztetés gyanánt a más vidékek viseletét l.

Székelyszentmiklósról mentünk át a két Kedén, majd a Zsidó hegy mellett ereszkedtünk be Andrásfalvára. Nagyapám parolázott a barátjával, de én úgy elfáradtam, hogy már akkor, hat évesen elhatároztam, hogy nekem soha nem kell székelyharisnya. Nem is mentem többet nagyapámmal harisnyát szabatni. Amit csináltatott, azt is nélkülem hozta haza.

Nagyanyám, Nagyapám régen elporladtak. Nem fonják a gyapjat és nem szabatják a harisnyát. Az is igaz, hogy fogalmamat nem volt nehéz betartani, mert a székelyharisnya is átmin sült-vedlett farmerba.

Gondolkozom azon, hogy csak az én id mben is micsoda változáson ment át az öltözködési kultúra! Ha lesz globális felmelegedés, akkor lehet, hogy a fügefalevél is sorra kerül...

Székelyandrásfalva mai f utcája. A falut 1680 körül birtokosa Gyulai Lajos gróf telepítette Brassó környéki román telepésekkel. Sf. Archangeli ortodox temploma 1848-ban épült a korábbi, 1772-ben épített templom helyett. Tornya a 17. századból való.

A falutól délre fekv sírkertben temették el 1869-ben gr. Gyulai Ferenc császári kamarást. 1910-ben 418 lakosából 317 román, 60 magyar és 41 cigány volt.

A trianoni békeszerző désig Udvarhely vármegye Székelykeresztúri járásához tartozott. 1992-ben 146 lakosából 106 román, 35 cigány és 5 magyar volt. Társközségeivel együtt 1457 lakosából 1008 magyar, 336 román és 113 cigány volt.

Wikipedia

200 éve született a nagy angol regényíró, Charles Dickens (1812. február 7. – 1870. június 9.)

A viktoriánus korabeli angoloknak a legmegfelelőbb szórakozás a regényolvasás volt „hisz az emberek családisak, ott honül k, megszentelik a hosszú vasárnapokat, évszázadok bibliaolvasása türelmes és buzgó olvasókká nevelte ket” írja Szerb Antal *A világirodalom története* című művében. Az olvasó ezt a családis hangulatot kapja meg Dickens alkotásai-ban.

Az író a maga eszközeivel támogatta a korabeli elmaradott társadalmi viszonyokat bíráló és azokon javítani akaró személyiségek törekvését (pl. az unitárius John Fielden parlamenti képviselőnek a gyári munkát szabályozni célzó javaslatát is támogatta).

Dickens szerette az embereket. Az író részvétellel kíséri alakjai sorsát, együtt érez velük, s ezt megérzi az olvasó is. Isten országát kéri számon, amelynek a földre kellett volna jönnie. Emberbaráti szentimentalizmusát és szociális érzékenységét unitárius hitvallása is erősíti. Ez az érzelmiség és emberközpontúság áthatja és elevenné teszi regényei légkörét (melyekben minden tárgy átlényegül, él, és részt vesz az érzel-

mekben). Dickensnél az érzés élőbb, mint a gondolat. Regényei csodálatos melodramák. Hísei igen szélsőségesek: vagy rendkívüli jók, vagy igen gonoszak. Igazi népi író, hiszen az olvasóközönség vágyait, érzéseit szóltatja meg magában. Azért csodálták, mert „meggrázóan tragikus és könnyfakasztóan komikus emberekről írt”. Regényeiben mintha maga az elégedetlen tömeg szólt volna meg. Azt mondja el, amit a kor egyszer embere, az alsó középosztály érzett a kor visszaéléseivel szemben.

Hísei nem forradalmiak, mérték tudók, és a népi józanságát tükrözik. Ezek a hísei a regénytől függetlenül is élnek. Nem mennek át belső átalakuláson, időtlenek és valóságosak. Valóságosabbak, mint a halandó emberek.

Leghíresebb műve a *Copperfield Dávid*, aki lényegében maga az író. Dickensben mindig is megmaradt valami a kisfiúból, aki meséin keresztül látja a világot. Az szemén keresztül szemléli a környezetét is.

A dickens-i világ a nagyváros: a zárt világú, ködös London, ahol mindig tél van, köd és éjszaka. A regényekben sajátos hangulata van ennek a városnak.

„A dickens-i hangulat karácsonyjelképében csúcsosodik ki” írja Szerb Antal. „Az író életérzése abból a biztonságból táplálkozik, amelyet a barát-

ságos, jól feltöltött szobanyújt a téli éjszakában.”

Charles Dickens unitárius nagyjaink közé soroljuk, hisz jó 15 évig aktív unitárius gyülekezeti tag volt. Az író amerikai útján ismerte meg az amerikai unitáriusok akkori vezetőit, akik a nyugati unitáriusok legnagyobbjai a mai napig. Köztük volt Channing, a prédikátor, Emerson, a filozófus és Longfellow, az ismert költő. Itt ismerkedik össze Dickens és Longfellow, barátságuk egy életre szól. Amerikai útjáról hazatérve Dickens éppen Channing halála évében, 1842-ben lép be a londoni Little Portland utcai unitárius gyülekezet tagja közé. Rendszeres hallgatója a gyülekezet városzerte ismert papjának, Edward

Tagartnak.

1858-ban Dickens elkerült az unitárius gyülekezet környekére, így tagsága is megszűnt, de szellemében unitárius maradt. Továbbra is tartotta a híres unitárius lelkes barátjával a kapcsolatot, családi összejöveteleket szerveztek. Unitárius kapcsolatai alatt írta három jelentősebbét is, a Karácsonyi éneket, és a Nehéz idők, valamint a leghíresebb regényét a *Copperfield Dávidot*.

Dickens munkássága az alkotói ösztön diadala volt. Nem megfigyelésből, nem kimondottan élményekből alkotott, hanem teremtette meg, mint fa a maga gyümölcsét.

Felhős Szabolcs

Hablót Knight Browne (1815-1882) egy illusztrációja, az első *David Copperfield* kiadásból. A művészt 25 évig dolgozott Dickens-el együtt Phiz művésznéven. Az író tíz művéhez készített illusztrációkat.

